

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Tanker og Erfaringer

14

det lærde Underviisningsvæsen

angaaende

Tredie Heste.

Udgivet som

Indbydelseskrift

til den offentlige Examen i Roskilde Kathedralskole 1838

ved

Dr. S. N. J. Bloch,
Prof. og Skolens Rector, R. af D.

Roeskilde.

Trykt hos J. D. C. Sanson.

VIII. Om Skoledisciplin, Straf og Opmuntring.

Saa meget der end i vore Tider er baade offentlig og privat virket til Skolevæsenets Fremme, saa fattes det dog endnu i Almindelighed meget paa Dykning af det Studium, som burde være Sjælen i det Hele, og uden hvilket der hverken kan gives god Indretning af Skoler eller hensigtsmæssig Udførelse af Forretningerne i disse. Ungdomsunderviisning er, ligesom Skuespil og Præken, en af de Gjenstande, hvorom nuomstunder Alle mene at kunne domme; Enhver, som faaer en Idee, troer sig i Stand til at gjøre Planer til Skoleindretninger, og enhver, som har Indsigt i et Lærefag, ansees ogsaa for dygtig til at give Underviisning deri, eller, naar dertil kommer visse personlige Egenskaber, ofte blot en vis Alder og Tjenestetid, ogsaa til at bestyre en Skole. Men Opdragelses- og Underviisningsvidenskaben, Pædagogik og Didaktik, uden hvilke Underviisningen kun bliver Praxis uden Theorie,

Bestyrelse ofte ingen af Delene, og Ungdommens Behandling ikke forskjellig fra de Vidres i enhver anden civil Bestyrelse, paa den større Vilkaarlighed nær, som man deri kan tillade sig, staaer sædvanlig kun i Bøger, fordømmte fra Slutningen af det attende Aarhundrede; og i Fordringerne til Skoleembedsexamen, som usorandret ere grundede paa de lærde Skolers Indretning i Aaret 1788, da denne Examen først ved den da udfomne akademiske Forordning blev befalet, er der ligesaa lidet Tale om hiin for Skolemanden høistvigtige Videnskab*), som om nogen Kundskab i de levende Sprog, der dog nu henhøre blandt de fastsatte Skolediscipliner. Allene Philologie og Historie ere satte paa en Høide, som dog for Skolemanden ikke er nær saa vigtig, som god Methodik og rigtige Grundfætninger ihenseendetil Ungdommens Behandling, naturligtviis under Forudsætning af god og grundig Kundskab i de Fag, han skal docere. En udmærket Philolog er ikke nødvendig ogsaa duelig Pædagog eller en god Ungdomslærer, ligesaa lidet som en fortrinlig Mathematiker eller

---

*) Universitetet har ingen Professor i Pædagogiken. Men under Mangelen af Forelæsninger over denne Videnskab og maaffee overhovedet kunde det vel være nok, om der til Skoleembedsexamen, istedetfor Examination i Philosophie og Mathematik, holdtes et Colloquium over de vigtigste Punkter i Pædagogik og Methodik, hvorfor Riemeyers Grundfætninger kunde lægges til Grund, et Verk, hvori enhver Examinand burde være vel bevandret. Naturligtviis vilde til denne Forretning udfordres en Examinator, som forbandt praktisk Kundskab med den theoretiske.

Historiker med sin Indsigt altid forbinder god Meddelelsesgave, fornøden Tydelighed for Begyndere eller en hensigtsret Methode, hvilken tvertimod ikke sjelden finder Sted ved en langt mindre Erudition, da den, der ikke staaer alt for langt over Ungdommen, ofte bedre kan neblade sig til dens Faaetevne, ofte ogsaa bedre kan sympathisere og omgaaes med samme, end den allerlærdeste. Vel er nu en naturlig Taft og egen Tænkning over Underviisning og Opdragelse hos mangen Lærer en ikke ringe Erstatning for en manglende Theorie, der heller ingentunde, hvor hine Egenstaber mangle, kan skabe en god Pædagog, ligesaa lidt som Homiletiken allene kan skabe en god Prædicant eller Æsthetikens og Grammatikens Studium en god Digter eller Skribent: men, ikke at tale om, at hiin egne Tænkning jo allerede er et pædagogisk Studium, kan den dog ligesaa lidt her være tilstrækkelig, som den er det i Philosophien, Theologien og andre Videnskaber, der ved Tænkernes fortsatte Bestræbelser og Fleres samlede Erfaringer have naaet større og større Fuldkommenhed. Saaledes opstiller Pædagogiken os de rigtige Grundfætninger, hvorfra vi baade i Ungdommens Underviisning og i dens hele Behandling have at gaae ud, giver mangt et praktisk nyttigt Vink, som vi ellers ikke vilde være faldne paa, gjør os bekjendte med de bedste Skrifter over enhver pædagogisk Gjenstand, forebygger den skadelige Glendrian og advarer imod de Feil og Misgreb, som ligge nærmest og af Vanen ere blevne autoriserede. Hvor ofte kan der ikke findes Lærere, som ikke kjende, ansee for rigtig eller forstaae at bruge anden Fremgangsmaade, end

den, hvorefter de selv ere underviiste eller i deres Barn-
dom behandlede, eller som allene følge og eenfaldigen blive
staaende ved deres subjective Principer, som om disse vare
Pædagogikens og Didaktikens objective Grundlove. Hvor
mange ere der vel, som, jeg vil ikke sige kjende noget til
Locke, Rousseau, Basedow, eller den hele Mængde af de
nærmest følgende, som først have gjort Pædagogiken til
en egen Videnskab, thi disse turde maaskee ved de senere
Fremskridt, hvorved deres Ideer ere bearbejdede og tildeels
berigtigede, nu være overflødige; men jeg vil blot anføre
det ene nyere og vigtige Hovedværk „Niemeysers Grund-
sætninger,“ et Værk, der i alt Fald kunde repræsentere
den hele Videnskab, hvor mange af vore nyere Skolemænd
have vel studeret det, eller gjort sig bekendte med den
Literatur, det angiver, end sige med de flere Skrifter over
Underviisningsvæsen og Methode, saavel i Almindelighed
som i de enkelte Fag, hvormed især den tydske Literatur,
siden den nyeste Udgave af Niemeysers Værk*), er bleven
og dagligen bliver beriget? Enkelte kunne vel og hos os
falde paa at experimentere, thi Mængden holder sig dog
kun til det, der er sædvanligt: men anstilles Forsøgene uden
sikker Grundvold af pædagogisk Kundskab, da skeer det jo
kun paa den Ungdoms Bekostning, som skulde drage Nytte
af Underviisningen. Al Ulempe i begge Henseender vilde

---

*) Heraf fik vi allerede i Aaret 1800 en dansk Oversættelse
ved Prof. H. Guldberg. Men siden den Tid har Origi-
nalen oplevet mange nye Uplag og hver Gang betydelig
forøget og forbedret, samt Literaturen fortsat.

altsaa et omhyggeligt Studium af Opdragelses- og Undervisningsvidenskaben, forbundet med den egne Erfaring, idetmindste for en Deel kunne forebygge eller hæve.

Et Brevs paa, hvor vigtigt dette er, giver især een Punkt i Skolevæsenet, som vist er en af de allervanskeligste for Læreren, og hvorom jeg derfor her vil fremsætte nogle af de Bemærkninger, hvortil et mangaarigt Skoleliv har givet mig mere Anledning til at tænke, end jeg ofte kunde ønske, nemlig Disciplin og Nødvendigheden af Straf i visse Tilfælde, to Ting, hvorefter Meningerne ikke allene ere saare forskjellige, men som ofte og forverles, saa at den første allene ansees for at bestaae i en bestandig og ubeielig Strengthed i den sidste, til hvis Anvendelse der saa meget lettere gives Anledning, som det er naturligt, at Læreren kan vredes over Uorden, Forseelser og Forsømmelser, og til den Straf, han derved kan bringes til at anvende, altid kan have den meget antagelige Grund, at Frygten derfor vil kunne forebygge deslige Forseelser for Fremtiden, at altsaa ved en straf paafolgt Straf, som viser, at Feilen aldrig vil hengaae uændset, Nødvendigheden af flere senere Straffe vilde bortfalde, baade for den Paagjeldende selv og for, de andre, som af det med ham statuerede Exempel havde lært sig for Skade at tage vare. Vist nok har dette nogen Grund; imidlertid maa man dog vogte sig for, at man ikke med dette Raisonnement skal skuffe sig selv eller troe, at med Strengthed er Alting udrettet, og i dette finde tilstrækkelig Grund for Mangelen af den Sindighed, Kjærlighed, Mildhed og Humanitet i Ungdommens Behandling, som dog er af de ønskeligste Følger. Denne medfører allerede Tidsaan-

den i vore Dage. Alt mere og mere paaffjornes og agtes alle vegne Menneskets Værdighed og naturlige Rettigheder: hvi skulde det da ikke ogsaa forholdsviis skee i dets tidlige Alder? Selv i Forbryderens Straffe har i alle civiliserede Stater Fortidens Grusomhed, som kun vidnede om Sædernes Raahed, efterhaanden maattet vige for mildere Principer; selv i mørk-katholske Lande ere Kjætterbaalenes Flamme slukte og Inquisitionens Rædsler tilintetgjorte; i Militairet endelig, hvor dog Strengthed og blind Lydighed fremfor Alt ansees for nødvendig, indtræder stedse mere og mere en menneskeligere, ædlere og mindre vilkaarlig Behandling af Soldaten. Saa mægtig viser sig Tidsaanden og Dplysningen i efterhaanden og uformærkt at mildne de menneskelige Gemytter og afpræger sig i selve Lovene. At det samme er Tilfældet i Opdragelsesvæsenet ville deældre blandt os vel tilstaae, som kunne erindre sig det alvorligere og stivere Forhold, der sædvanlig fandt Sted imellem Forældre og Born, da Frygten undertrykte Uafhængigheden og Kjærligheden, da Risikoen ikke maatte feile bag Speilet, for i paakommende Tilfælde at være ved Haanden til at tugte alle Unoder, ligesom det og i Skolerne jevnlig var i Gang, fordi den Forseelse, som troedes at burde revses dermed, Forsømmelse af Lectiernes Læring, eller grammatikalske Feil i Stilen, naturligviis hyppigst forefaldt. Ogsaa her har da Tidsaanden virket; de Læder ere svundne, da Riis og Færte kunde sættes som et hæderligt Symbol paa en Skolemands Grav; Philanthropinismen, i hvor ofte end miskjendt, ofte ogsaa udskiende i sin Anvendelse, har dog vakt en blidere Aand i Ungdommens Behandling og dens Princip maa blive

gjældende, dersom Opdragelsens Diemeed ikke skal forfeiles. Al Opdragelse og Underviisning har nemlig et moralsk og intellektuelt Diemeed, det at befordre Indsigt og Dyd eller Sædelighed, at danne Gemyttet og Forstanden, og ikke blot det juridiske poenale, som i det borgerlige Liv er fornødent, ved Frygt for Straf at forhindre Forseelser og utiladelige Handlinger, hvad ingen sand Forbedring eller Forædling har til Følge, og allene virker saalænge Tvangsmidlet vedvarer eller Straffen kan befrygtes, ofte ikke engang det, naar den Feilende kan haabe at blive uopdaget. Opdrageren bør ikke blot see paa det nærværende Dieblif, men ogsaa paa den Tid, da Disciplen vil være udenfor de Enemærker, hvortil Skolen kan naae. I alt Fald er Virkningen af Straf kun negativ, forsaavidt den kun har Undladelse af Feil til Følge; men Pædagogen bør virke positivt, saa at de Feil, som kunde kræve Afstraffelse, forekommes og Skolen ei skal blive en blot Politianstalt. Er nemlig Sindelaget ikke forbedret og Lyst til Kundskab ikke vaakt, da er den hele Opdragelse og Underviisning at regne for Intet, og de fortjene ikke mere deres Navn, end et Dyrs Afretning eller Afvænnelse fra Unoder fortjener det. Slavisk Behandling frembringer ikkun slaviske Sjæle, og hvo har vel seet noget Uddelt, nogen sand Stræben efter Kundskab, nogen reen moralsk Følelse fremstaae deraf? Salomons Ord: hvo som sparer sit Riis, hader sin Søn, maa altsaa forstaaes *cum grano salis*, eller, hvis de skulle forstaaes bogstavelig, tilskrives en Tidsalder, hvori der endnu ikke havde Idee om Opdragelseskunst, til hvis Diemeed det vist nok henhører at udrydde Tilbøieligheden til Feil, men deraf dog ikke følger, at Frygten for Straf

er det rette pædagogiske Middel til dette Diemeeds Opnaaelse.

Maaskee kunde der gives dem, som strax vilde besfrngte, at denne, om man vil, philanthropiske Grundsaetning skulde overlade Ungdommen en altfor stor Frihed, og at den blidere og kjærligere Behandling, som den fører til, kunde udarte til en Lemfældighed, som maatte have de værste Folger. Men dette er ligesaa lidt nogen Nødvendighed, som at Strengthed i at revse enhver Feil, Forseelse eller Forsømmelse skulde tilveiebringe den Fremgang i Kundskab og Sædelighed, som er Opdragelsens og Underviisningens Diemeed. Der gives en vis blid Alvor, som kan holde Ungdommen til Orden og Pligt, uden at opgive den Kjærlighed, Venlighed og Deeltagelighed, som vinder den Unges Hjerter; der gives en Sindighed, som skjelner imellem de Feil og Forseelser, som komme af Barnagtighed eller Ungdoms Ubesindighed, og dem, som ere grundede i ond Villie, der desuden ikke uden meget fikke Grunde bør forudsættes hos Ungdommen, især den tidligere*); der gives en pædagogisk Klogskab, som efterat have tænkt over Midlerne, veed at anvende de hensigtsmæssigste, af hvilke da, naar et Bink, et venligt eller et Kraftord paa Stedet - en godmodig Samtale under fire Dine**), ikke vil frugte, og der altsaa maa skrives til

---

*) S. Albanus über pædag. Strafen u. Belohnungen, Riga 1797 (S. 11), et godt Skrift, der egentlig kun angaar den tidligere og huuslige Opdragelse, men hvoraf dog Meget ogsaa her kan finde Anvendelse. Det er for mange Aar siden oversat paa Dansk af Provst Brøndsted.

Straf, hvormed aldrig først bør begyndes, de naturlige Straffe (hvorom nærmere nedenfor) altid ere langt at foretrække for de positive eller det gamle Universalmiddel af Legemsstraf, der kun i yderste Nødsfald og altsaa kun yderst sjelden bør anvendes, og, som vi længere hen skulle see, kun for grove Forseelser, aldrig i Anledning af Forsømmelighed eller Uopmærksomhed. Det bør bringes dertil, at forpotlig Uvovelse i Disciplenes Dine bliver den største Skam, hvilket den ei kan blive naar den ofte forefalder. Uvovelsen er en om Plante, som maa pleies med den største Omhyggelighed og Varsomhed, og, fordi den derved svækkes, aldrig uden høieste Nødvendighed saares; ligesom Ungdommen heller ikke bør vænnes til, kun i Frygten for Straf at have Motivet til Sædelighed og Flid. Ogsaa lærer Erfaring, hvorledes mangen Lærer ved den mildere Fremgangsmaade langt bedre og lettere opnaaer sit Niemeed, end andre, som med Hefstighed eller stor Strengthed søge at overholde Orden eller fremtvinge Opmærksomhed og Flid. For stor bliver Lemfældigheden kun, naar man lader Ungdommen ganske raade sig selv og dens Feil og Forseelser gaae aldeles uændsede hen, hvad vel ingen Fornuftig vil forsvare; men her er Spørgsmaalet kun om, hvorledes disse Feil bør rettes eller hæves. Disse Spørgsmaals Besvarelse falder med Hensyn til de lærde Skoler i tvende Dele: hvilke Midler der ere de hensigtsrette til Vedligeholdelse af den ubvortes Orden og Sædelighed i en Skole, og hvilke der ere de

---

[**] At Intet kan være virksomere, har (min egen Erfaring baade som Discipel og som Lærer ofte overbevist mig om. Og sikkert ville Mange have gjort samme Erfaring.

retteste til at befordre Dpmærksomhed og Flid i Underviisningens Afbenyttelse.

I første Henseende vil nu vel neppe Noget kunne nægte, at ved en saadan Indretning, som vore lærde Underviisningsanstalter, er det nødvendigt, at Disciplene holdes til at opføre sig ordentligt og anstændigt, at de nøiagtigt opfylde saavel Skolens positive Bestemmelser, som Sædelighedens almindelige Love, fordi dette baade er en Betingelse, uden hvilken Underviisningen ikke kan gjøre den behørig Fremgang, og denne ikkun halvt har naaet sit Diemeed, naar den ingen Indflydelse har havt paa Sædeligheden eller virket, hvad allerede den romerske Digter bemærkede i sit: *didicisse fideliter artes emollit mores, nec sinit esse feros*. Men saa let som nu denne almindelige Forskrift er givet, saa megen Banfælighed har Udførelsen ved en Mængde Disciple, især jo større den er, af forskjellig Charakter og Opdragelse, ligesom og fordi Feilene eller Forseelserne kunne have saa uendelig mange forskjellige Modificationer, Grader, Aarsager og Undskyldninger, at et Universalmiddel vilde blive det urigtigste og ofte endog uretfærdigste. Endnu mindre kan Pædagogikens Diemeed tillade, at Frygt for Straf gjøres til Motiv for Ordens og Anstændigheds Sagttagelse af Ungdommen, som burde udspringe af den Sædelighedsfølelse, som Opdragelsen bør stræbe at vække hos Ungdommen, og vore lærde Skoler, skjøndt ikke fuldstændige Opdragelsesanstalter, dog heller ikke burde tabe af Sigte. Bør nu Opdragelseskunstens Grundsætninger ogsaa her være gjældende, saa ville ogsaa de legemlige Straffe kun sjelden her kunne finde passende Anvendelse, i det høieste kun i Tilfælde af

aabenbare Opsætsighed, Uforstannethed og andre meget grove eller haardnakket gjentagne Forseelser, naar intet mildere Middel vil frugte; hvilke Feil ville blive desto sjeldnere, jo bedre og hensigtsmæssigere der virkes til Aandens intellectuelle og moralske Forædling og jo mindre slaviske Ungdommen behandles. Hug og Slag kunne vel gøres saa følelige, at Frygten for deres Gjentagelse kan forebygge Forseelsen idetmindste for en Tid, men de forbedre ikke Villien og Sindelaget, hvad dog skulde være Hovedsagen og den bedste Kilde til al god Opførsel; de kvæle Uressfølelsen og knække altsaa selv Spiren til den Anstændighed, de skulde frembringe; de forkue tidlig Sjelen, udfukke den hos Ungdommen saa ønskelige Aabenhed, virke Frygt i stedet for Tillid, tilintetgjøre derved det behagelige Forhold, som burde finde Sted mellem Lærer og Lærling, og forbittre Gemyttet, især naar Lærlingen ikke føler den fuldkomne Retfærdighed af dem, og endelig give de den Skole, hvorfra de gjenlyde, Udseende af en Tvangsanstalt, der kun maadeligen stemmer med den Inscription, Humanitati, der flereskeds forkynder den lærde Skoles Bestemmelse. Den duelige Læge undertrykker ikke Sygdommen, men søger at hæve dens Aarsager, og griber ikke strax til det voldsomste Middel, med hvis Anvendelse anden og maaskee større Fare kunde være forbunden. Desuden som der er Grader i Feil og Forseelser, og de grovere ikke lettelig ere de første, de groveste endog de allersjeldneste, saaledes maa der og være Grader i Straffene og de haardeste, Legemsstraffene, den allersidste. Begynder man med den, hvad har man da tilovers for de stigende større Forseelser? jeg har derfor ingenstunde kunnet være enig med

de Lærere, der ikke kunne faae Straffen stræng eller langvarig nok. God Disciplin bestaaer ikke i eller ved Straffenes Strænghed, og Erfaringen, især naar man minder sig den ældre Tid, i hvilken Flid og Sædelighed neppe var større end nu, skjøndt Straffene vare baade hyppigere og haardere, ja ofte endog stor Ryggeløshed herskede der, hvor Disciplinen var allerstrengest, kan lære, hvor lidet Tonen i en Skole er afhængig deraf, og derimod kan, ja næsten maa, være den bedste, hvor Forholdet mellem Lærer og Discipel er det venligste og effeligste; utidig Gftergivnighed er deraf ikke nogen nødvendig Følge*). Ungdommen er ef-

---

*) Vilde man imod mig anføre Thiersches Ord (Ueber gel. Schulen, 1 Th. S. 46) „Nichts ist schonungsloser gegen die Jugend, als die weichliche Schonung, die jeden Fehler mild, jede Unart geringsüchtig findet, nichts inhumaner als die Humanitet, die der Störrigkeit mit Freundlichkeit, der Ungezogenheit mit Geduld beizukommen sucht, und die meisten Knaben und Jünglinge, welche zu Grunde gehen, werden durch die Verweichlichung einer solchen Zucht verdorben,“ da seer jeg ikke, hvad Grund man, uden største Misforstand af mine Ord, kan have til at tillægge dem denne Mening eller mig en saadan Yderlighed, og vil derfor kun til Svar anføre samme Thiersches fort derpaa følgende Ord: „Ernst und gleichmäßige Festigkeit im Betragen“ (som derfor ikke udelukker Venlighed imod Ungdommen og Brugen af det milde Middel, naar dette er tilstrækkelig) „ist, zumal wenn Schmahworte und herabwürdigendes Benchmen entfernt gehalten werden, und die jungen Leute wahre Theilnahme an ihnen durchsichselben sehen,“ (ja tilviis! i disse to Ting ligger

ter sin Natur vist nok letsindig og maa idelig holdes til Orden, men derfor dog ikke, især i vor Tid, da Opdragelsen sædvanlig har en mildere Charakter, i Almindelighed saa fordærvet, at intet uden Frygten skulde kunne virke paa den; ja selv den, der ved megen Legemsstraf er bleven hårdet saaledes derimod, at denne intet nytter, vindes netop ofte ved den blidere Behandling. Et godt Ord virker paa Gemittet mere end ti onde. Maaskee tør jeg ogsaa her anføre min egen mangeaarige Erfaring, der ofte flere Aar i Raad ikke har fundet nogen Nødvendighed af at røre en eneste Discipel eller tilkjende Nogen Legemsstraf, uden at dog god Orden og Sædelighed derfor mere har været savnet, saakremlt ellers Fordringerne i den Henseende ikke have været overdrevne; thi at der blandt en talrig Ungdom en enkelt Gang kan forefalde en eller anden Forseelse, at den, uagtet given Advarsel, kan indtræffe oftere, bliver intet Modbeviis, da dette selv ved den strængeste Disciplin ikke kan forebygges, i hvilken ellers Strafene jo ikke behøvede at være hyppigere.

Fremdeles have Legemsstraffe det imod sig, at de ved at forefalde ofte enten gjøre Ungdommen ligegyldigere derimod, hvorfor da deres hyppige Gjentagelse og Forstærkelse bliver nødvendig, eller paa mange Gemytter, især i Forstningen, gjøre et alt for hæsligt og sandelig ingen-

---

netop Hovedsagen), „die sicherste Gewähr des Ansehens was jedem Lehrer zum Gedeihen schönes Wirkens unumgänglich ist.“ Jeg tænker enhver fornuftig Skolemand maa være enig med Forfatteren i begge Henseender.

lunde gavnligt Indtryk (jeg husker endnu, hvorledes de første Syn af saadanne Scener rystede mig som Barn, der dog ingenlunde var forkjelet, ikke heller nogenfinde kom selv til at prøve dem), de udslukke Kjærligheden og Tilliden til Læreren, i hvem den Unge da kun seer en Tugtemester, hvis Nærværelse og Blik han er bange for, og hvad jeg for min Deel ikke godt kan finde mig i at være, samt gjøre ham Skolen til en Skræk, som han med en vis Modbydelighed gaaer til, istedetfor til et Sted, som han burde søge med Behag, hvad allerede Bessjefigtelsesnes Alvorlighed og Banskkelighed lægge saa store Hindringer i Veien for, at disse ikke burde forstørres; hvorimod jo sjeldnere en Straf eller Synet deraf er, desto virksomere bliver den og de faa Gange, man kan være nødsaget til at anvende den; da kan en ganske liden Revselse være føleligere, end en langt haardere hvor den er jevnlig Confect; thi i første Tilfælde forstærkes Indtrykket ved det Usædvanlige, i sidste derimod, hvor Smerten allene skal bevirke det, maa denne altsaa hvergang forøges. Endvidere maa ogsaa for Læreren selv intet være behageligere, end at leve i et Kjærligt Forhold med den ham betroede Ungdom og være befriet for at bruge Tugtelses, hvis Anvendelse man ikke kan antage at være behagelige for Nogen, og hvis Unødvendighed ja endog U hensigtsmæssighed i de fleste Tilfælde jeg derfor maaskee tør haabe at mangen Een vil være tilfreds med at see beviist. Jeg idetmindste veed Intet, der kan sætte mig i en fortrædeligere Stemning og fordærve mig den hele Underviisningstime, end en Strafs Fuldførelse, der ei kan skee med nogle alvorlige Ord eller med Anbringelse af de naturlige Følger af Forseelsen, hvorom

vi siden skulle tale. Desuden vil ogsaa dette mildere Princip's Antagelse have for Læreren den vigtige Nytte, at han sikkes for al Overielse, som især den, der er heftig af Charakter, ei altid saa let kan vogte sig for, naar han ei har overbeviist sig om, hvor hensigtsstridigt han kan komme til at handle ved at lade sin Affect raade. Dette erkjendte Platon om sig selv, da han bad en Anden om at straffe sin Træl, fordi han selv i dette Dieblik var vred, eller, som Andre berette, blot sagde til Trællen: hvilke Hug vilde du ikke have faaet, dersom jeg ikke nu var saa vred paa dig. Dette sagde han til en simpel Tjenestekarl, der fuldkommen var hans Magt underkastet: hvor meget mere bør altsaa Opdrageren og Skolemanden gjøre sig denne herlige Paradox til Lov! Endelig er det og en saare vigtig Omstændighed, at disse positive Straffes Anvendelse, især naar den beroer paa enkelt Mand's, hvad enten det nu er Rectors eller en anden Lærers, Godtbesindende, er saa meget vilkaarlig, ikke blot ihenseendetil deres Grad og Haardhed, men selv til deres Anledning eller Meningerne om Strafverdigheden i de forekommende Tilfælde. Disse Meninger kunne ifølge Lærernes forskellige Anskuelser, Grundsætninger og Strengthed være ganske forskellige. En Spøg f. Ex., et vittigt Indfald af en Discipel, som een Lærer kan finde ganske uskyldigt, ja endog more sig over, kan af en anden betragtes som en Dristighed, Uforsømmethed, Malice, der fortjente en alvorlig Straf. Af een kan den Straf holdes for at være alt for mild, som af en anden findes meer end tilstrækkelig eller endog for haard. En Forseelse, der fra een Side betragtes kan synes strafværdig, kan, seet fra en anden, sin-

des ganske undskyldelig. For een Discipel kunne de gode Tanker, man ellers har om ham, tale til Undskyldning, medens en anden, om hvem man troer mindre Godt, for en ikke større Forseelse bliver straffet. Ikke at tale om, at Meningerne om Forseelsers Immoralitet kunne forandre sig med Tiderne. I Odense Skole fik engang i ældre Tider, da Kirkesangen besørgedes af Disciplene, en lille Dreng en svær Product af sin Hører fordi han paa almindelig Bededag i de faa Minuter mellem Tolvprædiken og Aftensang spiste udenfor Kirkedøren en Tvebak, hvad vel nuomstunder Ingen vilde forarges over. Saa lidet kan der for Strafverdighed altid gives nogen fast Bestemmelse, der dog ved positive Straffes Anvendelse er saa nødvendig til at udelukke al Uretfærdighed. Af disse Aarsager troer jeg altsaa at have handlet ret i, steds at holde dem saa meget det var muligt ude fra de Skoler, med hvis Bestyrelse jeg har havt at gjøre, og for min Deel aldrig greben til dette mig forhadte Middel, uden i de faa og sjældne Tilfælde, hvor intet andet var mig levnet. Hvo der ofte skulde behøve det, ham maa enten Skjæbnen have tilføiet det besynderlige Uheld, at faae til Underviisning en saa raa og forvildet Flok, som jeg ikke troer der nogensteds findes, og som desuden neppe paa den Maade vil blive bedre eller virkelig sædeligere, eller og Naturen intet Kald have skænket ham til at være Pædagog.

Imidlertid vil man af hvad jeg her har sagt, letteligen see, at jeg ikke ubetinget nægter Nødvendigheden af Legemsstraffe (d. e. nogle Slag af et lille tyndt Spanse-rør paa Ryggen) i enkelte Tilfælde, eller ønsker dem ved noget Bud udelukkede fra vore Lærdoms-skoler, for at idet-

mindste Ingen skal stole paa, at kunne slippe derfor, hvis han ved sin Opførelse skulde fortjene en saadan Røvselse, eller kunne trodse med den Paastand, at deres Anvendelse var forbuden*). Kun til frivillig Afholdelse fra Anvendelsen og til den muligste Indskrænkning deraf har jeg villet raade, ved at vise haande Unødvendigheden og Skaden af, uden høieste Nødvendighed at gribe til et saadant Middel. Fordetmeste kan det være nok, at Lærningen veed, at det er ikke umuligt. Ja jeg tilstaaer endog, at der kan gives Tilfælde, som det er af den bedste Virkning, at Læreren uden lange Dmsvøb — blot at det ikke skeer i Brede eller Overivelse — afgjør paa Stedet med nogle faa maadelige Rap, saasom naar der af Gen skulde begaaes en grov Uartighed, vises reen Gienstridighed, forsætlig ofte gjentages hvad der er forbudet, gives et impertinent Svar (saafremt det er virkelig Imper-tinence, hvad man maa være fuldkommen vis paa, og ikke et blot ubetænksomt eller forkeert Udtryk, som en Disci-pel, uden at mene det saa ilde, kan komme til at bruge);

---

*) Kunstige Surrogater for Legemstraffe, saasom Kniben o. a. besl. som vel stundom kunne være anvendte for ei at gjøre Opsigt, ville vi her ikke omtale; de ere under Lær-erens Værdighed, som ikke bør foretage sig Andet i Sko-len, end hvad han tør lade hele Verden see paa. Slag med Haanden vilde det være sikkest at afholde sig fra, fordi de, naar de skulde være følelige, let kunde blive beskadigen-de, saavel som og fordi dette Middel er for nemt tilstede til altid at bruges med fornøden Sindighed.

i hvilke Tilfælde det ikke bør forlanges, at Læreren først skal procedere med en uartig Krabat, som vil misbruge hans Naalmodighed eller prøve paa, hvad han tør byde ham, men bør beholde sin fulde Autoritet til paa Stedet at revse det Foresaldne, hvad vist heller ingen fornuftig Bestyrelse vil formene ham, og det saa meget mindre, som den derved befrier sig selv for Vidtløftigheder og Ubehageligheder, som hele Sagen ikke vilde være værd, og forebygger, at Læringsen ikke skal stole paa nogen Dilation eller den høiere Instantses Estergivenhed. Kun at der ved saadanne ueblikkelige Straffe iagttages den fornødne Sindighed, Maadehold*), og Betænkksomhed i deres Anvendelse, samt Forsigtighed i ikke i nogen Maade at beskadige den Paagjeldende. Dgsaa kunde et Maximum saavel som Arten af, hvad Legemsstraf enkelt Lærer i saadant Tilfælde var bemyndiget at tildele, med Nytte bestemmes i en egen Disciplinariusinstrux, naar denne blot var affattet med fuldkommen praktisk Indsigt og efter humane Grundfætninger. Hvor Behandlingen af Ungdommen er som

---

*) Somme ere af den Mening, at enhver saadan Straf strax skal være tilgavus og ret følelig. Jeg mener, at det let bliver for megen og ufornoden Haardhed, og forudsætter en mere haardnakken Charakter hos Ungdommen, end man med Billighed kan antage. Hvorfor bruge det stærkere Middel, forend man har prøvet, om det mildere ei vil hjælpe? Derfor kan jeg heller ikke billige, at to Straffe anvendes for een Forseelse, f. Ex. at til den positive endnu sæies en naturlig, eller at selv de her nedenfor omtalte naturlige gjøres de første Gange for langvarige.

den bør være, ville saadanne Straffe sikkert yderst sjelden ja næsten aldrig være fornødne, især naar i deres Sted anvendes de naturlige Straffe eller de af Forseelsens Natur hentedede Følger*), som altid blive retfærdige, humane og tilstrækkelig virksomme, uden at være odieuse eller have nogen af de skadelige Følger, som vi ovenfor have tillagt de legemlige Straffe, og hvori ingen Lærer let risquerer at overile sig eller blive for haard; saasom at give den urolige, snaksomme, sine Sidemænd forstyrrende eller souf-
flerende Discipel (den hyppigste Forseelse), naar en Advarsel ikke vil hjælpe, en affides Plads eller, hvis dette ikke bliver nok, lade ham staae ved Siden af sit Catheder eller i en Krog med Ansigtet vendt mod Væggen, for det første kun een eller to Timer efter Forseelsens Beskaffenhed, hvorved baade Personen nok selv vil blive fjed af dens Gjentagelse og tillige det endnu mere forstyrrende og ubehagelige Optrin af en Execution undgaaes, som vilde finde Sted, naar man betragtede Forseelsen som Ulydighed mod den givne Advarsel, som krævede Legemsstraf (en Synspunkt, hvorunder ellers næsten alle Forseelser kunne henføres). Beskadiger en Discipel noget i Skolebygningen, da istandsættes det uden videre Straf for hans Regning; skeer det af Banvare, da endog uden anden Bebreidelse, end en venlig Advarsel for en anden Gang, hvilket har den gode Følge, at Ingen da er saa bange for, anbenhjerterlig at tilstaae eller endog selv anmelde det Pasfe-

---

*) Albanus p. 43 og 56.

rede. Besudler han nogen Ting, maa han selv gjøre den reen igjen, eller erstatte den med en ny; og er han selv smudsig, bortvises han nogle Dieblikke for at vaske sig. Misbruger han sin Frihed i Forfriskningspausen, udelukkes han for een eller nogle Dage derfra, eller stoyer han alt for utilborlig (nogen Munterhed maa man altid holde Ungdommen tilgode), lader man ham den Gang staae stille der, hvor een af Lærerne opholder sig. Skeer det i en Naboclasse, hvis Lærer ei endnu er kommen eller et Dieblik kan være gaaet ud, da kan man blot lukke Døren op, saa at man kan oversee den tilligemed sin egen, eller tage den Skyldige, som man maatte bemærke*), saalænge ind til sig. Kort sagt: naar dette Princip er det gjeldende i en Skoles Disciplin, og giver man sig kun Tid samt er utilbøielig til at bruge Legemsstraf, da vil man lettelig ved at tænke sig lidt om, finde paa, hvad der i de fleste enkelte Tilfælde vil være det passende og Disciplen vil selv føle og erkjende det Retfærdige og Nødvendige i Straffen, som altsaa vil naae sit Diemeed at forbedre, uden at forbitte eller give Anledning til Klage. Den kan udføres i al Korthed og med den stærke Rolighed, og Læreren saaledes staae, fri for al Beskyldning eller Mistanke om Hæftighed, med Bærdighed paa sin Plads. I det hele menneskelige Liv ville vi finde, at det kun er de naturlige onde Følger, som forbedre Mennesket og gjøre ham det Onde forhadet; kun Mangelen af disse er det, som i

---

*) Det er til den Ende en nyttig Foranstaltning, at der er Binduer imellem alle Klasser og ud til Gangen.

det borgerlige Selskab gjøre positive Straffe fornødne, for ved Frygten derfor at forekomme Uordener og Forbrydelser. Til at bevirke moralsk Forbedring udkræves derimod Oplysning om det Ondes Natur og Lastværdighed, men den kunne de positive Straffe ikke, idetmindste ikke umiddelbar, bevirke. Ja om Gud selv kan det ikke bevises, at han straffer ved andet, end de naturlige Følger af Handlingerne. Og vi skulle da ikke i Opdragelsen, hvis hele Niemeed jo maa være Aandens Forædling eller moralsk Forbedring, følge denne Anviisning? Thi vil man end indvende, at Børn jo tidlig ved Tugtelse (men som man dog alligevel bør see til at gjøre saa naturlig som muligt) maae afvænnedes fra visse Unoder, da svarer jeg, at dette kun er fornødent fordi og saalænge de ikke kunne bringes til at indsee eller føle disse Unoders Lastværdighed. Det samme er Tilfældet med raue og ryggesløse Mennesker, saalænge ingen Oplysning kan blive virksom hos dem. Men den er det, hvorved Opdragelsen skal virke, saa at disse Tilfælde altsaa intet bevise mod den her fremsatte Grundsætning.

Endelig maa jeg endnu henlede Opmærksomheden paa Vigtigheden af at forebygge Forseelserne, og høre deres Anledninger, hvormed de selv, og sølgelig ogsaa Straffens Nødvendighed, ville bortfalde. Overlades Ungdommen for meget til sig selv, er det naturligt, at allehaande Uordener kunne forefalde, hvis sande Besskaffenhed man ofte ikke engang kan komme paa Spor efter, ofte endog kan ansee dem for værre end de ere, altsaa ikke heller med fuldkommen Retfærdighed straffe. Med Grund kan Ungdommen derfor bede: „led os ikke i Fristelse,“ hvilken Fristelse f. Ex. kan opstaae, naar der enten mangler passende Oplysning,

eller en Discipel faaer Grund til at troe sig forurettet. Intet er derfor vigtigere at sørge for end det første, intet nødvendigere at vogte sig for, end det sidste, hvilket vil blive saa meget lettere, naar man gjør sig den Grundfætning egen, som vi nedenfor skulle anbefale, aldrig at straffe Forsømmelse ved andet, end ved en billig Charakter. Det Modfatte er det, der giver Anledning til Remonstrationer, især af de Bornere, der der ved altsaa kunne komme til at forløbe sig. Om det Betænkelige i Berøvelsen af Recreation, skulle vi nedenfor tale, naar vi handle om Forsømmelighed, hvorfor denne Straf meest er bleven anvendt; ligesom vi og til Slutning skulle undersøge om de af Udskillige anbefalede og i nogle Skoler brugte Dpførselscharakterer kunne være til nogen Nytte. Her gaae vi nu først til det Dvrige af vor Materie.

Er det saaledes allerede ved moralske Feil eller ved Overtrædelse af den udvortes Orden i de fleste Tilfælde ikke blot unødvendigt, men endog høistbetænkeligt og upædagogisk, at anvende legemlige, vilkaarlige og reent positive Straffe, da kan det saa meget mindre billiges, hvad der fordiin var temmelig almindelig Praxis, og desværre vel endnu af Udskillige ansees for rigtigt, paa saadan Maade at straffe enten Mangel paa Opmærksomhed ved Underviisningen eller Forsømmelse i Forberedelsen paa de foresatte Pnsa eller saakaldede Lectier. Sa jeg vover endog at paastraae, hvad der maa ske vil forekomme Mange at være en farlig Paradox, at det aldeles ingen Straf i noget af disse to Slags Tilfælde nogensinde bør anvendes, til hvilken det er saa langt fra at der kan findes nogen

sand pædagogisk Grund, at det meget mere maa ansees for en uløselig Fordom, som har sit Udspring af Lærens Utaalmodighed og røber, at han kun lidet har tænkt over Sagens Natur og Anledning eller Grunden til sin Fremgangsmaade. Straf bør, som Albanus saa rigtigheden bemærker, allene anvendes, hvor der findes ond Villie; men hvorledes kan den tænkes at være Skyld i nogen af de to Feil, vi her omtale? Uopmærksomhed, for at omtale denne først, har sin Grund enten i en naturlig Udsprethed, som hindrer Discipelen fra at henvende sine Tanker vedholdende paa nogen Gjenstand, eller i Mangel paa Interesse for den, hvori han undervises. Men hvor er det nu muligt, at Frygt for Straf kan forbedre det første eller indgyde det sidste? Ekinnet af Opmærksomhed kan den vel frembringe, saa at Discipelen stöder rolig og seer i sin Bog, vel ogsaa at han nogenlunde veed, hvor man er og hvad man taler om, men den indre Opmærksomhed, hvorpaa her Altting kommer an, kan kun fremkomme af Interesse for Gjenstanden, som jo snarere nedbrydes end vækkes ved tilføiede Straffe; thi vilde man end mene, at den efterhaanden nok vil følge af den tilveiebragte udyortes Opmærksomhed, da kan det ikke være skeet derved, men kun forsaavidtsom den Interesse, hvoraf allene virkelig Opmærksomhed fremstaaer, kan være dakt paa anden Maade eller være samtidigt dermed. Denne bliver det altsaa, da den tillige bliver den bedste Bevæggrund til Flid, af Vigtighed især at vække, hvilket kun skeer ved at gjøre Ungdommen saavel Gjenstanden som Underviisningen i samme saa behagelig og interessant, som det efter dens Natur er muligt; endssjøndt der ogsaa kan

gives nogle directe Befordringsmidler af Opmærksomheden, som tillige med Nytte kunde anvendes og som derfor ere meget at anbefale, f. Ex. jevnligen at adressere Spørgsmaale om det, der foredrages eller examineres, til den Uopmærksomme, især naar man bemærker, at hans Tanker ere fraværende, men uden al Skjenden og Trettesættelse, hvilket kun er tidsspildende og forstyrrende uden mindste Nytte, og endnu mindre altsaa med nogen Straf for Uopmærksomheden*), undtagen den ovenomtalte Separation fra de øvrige, isald den kommer af Discours med Sidemanden o. d. Læser Personen i en uvedkommende Bog", saasom paa næste Times Pensum, hvad den Forsømmelige gjerne vil liste sig til, da tager man blot koldsendigen Bogen fra ham, eller idet høieste lader ham staae op med den Bog i Haanden, han behøver; ligesom Sligt overhovedet bedst forekommes ved i Almindelighed ikke at tillade, at andre Bøger haves paa Bordet, end de, der i den Time behøves. (Her i Skolen har jeg til den Ende gjort den Foranstaltning, at der under hver Bænk er en Hylde eller et Brædt, hvor hver under sin Plads kan have de øv-

---

*) Det Mærke u, som vi her i Skolen stundom give for denne Feil, skal, idetmindste efter min Mening med at indføre det, egentlig ikke være nogen Straf, men allene, fornemmelig til Underretning for Forældrene, antyde en Marsag, hvorfor en Discipel, som faaer dette Mærke, ikke kan høste den fulde Nytte af Underviisningen og gjøre Fremgang nok; er altsaa idethøieste kun en middelbar og blot naturlig Straf, samt en Ansporelse for Discipelen til selv at arbeid derimod.

rige Bøger, han den halve Dag behøver). Iøvrigt straffer Uopmærksomheden sig bedst selv, hvad man og ved forefaldende Leilighed kunde med et Par Ord gjøre Disciplen opmærksom paa, naar han siden ikke veed, hvad han ved nogen Anvendelse af den kunde have vidst, saa at den flatte Charakter, en Discipel siden faaer ved Examinationen af hans Pensum, jo indbefatter Straffen for hans Mangel af Opmærksomhed; eller derved, at han, fordi han ikke agtede paa Lærersens Foredrag, ikkun selv siden har større Umage med, og maa anvende længere Tid paa, at lære de gjennemgaaede Pensu. Ikke at glemme, at en ved Examinationen udviist Mangel paa Kundskab om det, man ved Underviisningen har sagt Disciplene, ikke just altid er sikkert Beviis paa Mangel af anvendt Opmærksomhed; ogsaa Hukommelsen kan jo i den Henseende ofte flaae feil; men selv om Et og Andet af hvad der i Tiden var sagt, er undgaaet Discipelen, maa Sligt dog regnes blandt de Skrøbeligheder, qvas parum cavit natura humana, da selv vi Eldre ikke altid saa ganske ere Herrer over vore Tanker, at de ikke jo netop hos den Tænksomste undertiden kunne forvilde sig fra det, hvorom der handles, især naar, som i Skolen, ofte i tre eller fire Timer i Nad Foredraget skal følges. Det maa altsaa være nok at kalde tilbage fra den Uopmærksomhed, man bliver vaer; nogensomhelst positiv Straaf for Uopmærksomheden er ligesaa ubillig, som intetnyttende og upædagogisk. Paa at vække Interessen for Exregjenstanden burde man derfor altid arbeide*), hvilket kan flæe paa

---

*) Det samme foreskriver og den under 24de April 1805

mange Maader: saasom ved at vælge, naar det er Læreren overladt, de for enhver Klasse interessanteste Gjenstande, Forfattere og Lærebøger; henvende Opmærksomheden paa deres Indhold og i Autorers Læsning ikke blive staaende ved blotte tørre Sprogbemærkninger; gjøre uden for stor Bidtløftighed Alting saa tydeligt som muligt; ikke, især i de lavere Klasser, bruge et blot akroamatisk Foredrag, men ved jevnlige Spørgsmaal eller Opfordringer til Gjentagelse af det Sagte bringe Disciplene til Deeltagelse i Talen, og give dem Noget at tænke paa og dømme om, uden dog paa den anden Side at indskrænke sig til blot Foresætning af Lectier og disses Afhøring, hvad sjelden vækker Deeltagelse; beslitte sig paa et ligesaa levende som lyst Foredrag og deri hverken gaae for hurtigt eller for langsomt frem, fordele Spørgsmaale og Exposition iblandt saa Mange som muligt, saa at Ingen for længe skal blive blot Tilhører, men Disciplene selv komme til at udfinde hvad de kunne, (hvilket Alt tillige vedligeholder Opmærksomheden); overhovedet gjøre Underviisningen saa aandrig som muligt og behandle ethvert Fag paa en Maade, som kan give Smag derfor, saa at det ikke bliver et blot tørt Hukommelsesarbejde; til den Ende f. Ex. behandle de latinske Digtere efter Heynes og Mitscherlichs Maade, grunde Ordkundskaben paa Etymologie og Analogie og især i Begynderunderviisningen i de gamle Sprog lade Læsning og Tydning af korte og letfattelige Stykker følge jevnside, saa at ethvert Paradigma's Grund og enhver

---

de lærde Skoler meddeelte og udentviist endnu gjældende Underviisningsplan.

Regels Indhold strax forstaaes og bliver tydelig i dens Anvendelse i flere Exempler, og ikke, som fordom og mangelstedes endnu, heel umethodisk at forudskikke Grammatikens isolerede ofte mechaniske Undenadslæring et halvt Aar eller mere før det læses det Mindste af en Forfatter; i de nyere Sprog først et Aars Tid eller længere læse og oversætte inden der strides til anden Grammatiklæring, end der leilighedsviis og blot praktisk vibringes, thi det er Naturens Gang, og først efterat nogen Ordkundskab og Færdighed i Sproget er indsamlet bliver Grammatiken tydelig og let fattelig; for ikke at tale om den Hjælp, der i den Henseende ydes Lærlingen af den ved Underviisning i Modersmaalet og Latinen forud erhvervede Kundskab i den almindelige Grammatik. Historien, hvis Undenadslæring efter et Compendium, som kun indeholder Hovedpunkterne, let bliver en blot Plage for Hukommelsen og tilintetgjør Lysten til denne Videnskab istedetfor at vække den, vilde, da Børn sædvanlig finde stor Fornøielse i at høre Fortællinger, blive især de Yngre langt behageligere ved mundtlig at fortælles dem i mere Detail og Udførlighed, hvorefter da Lærebogen kunde i Repetitionen hjemme og Forberedelsen til næste Examination ved Hovedpunkternes Angivelse blive en god Støttepunkt for Hukommelsen og derved gjenkalde hele den fortalte Begivenhed. Til denne Udførlighed vilde vindes fornøden Tid, dersom vore Examina kunde tillade, at de mindre vigtige Landes og det mindre Interessante i de vigtigeres Historie indskrænkedes til de blotte Hovedbegivenheder; ligesom og at endeel af de ofte ubetydelige Kongers Rækker med deres Regjeringsaar og det mindre Vigtige af Krigenes Historie

bortfalbt, Chronologien, paa enkelte vigtige Aarstal nær, indskrænkedes blot til Aarhundredernes Angivelse, samt det almindeligere Overblik, som ikke har den Interesse for de Yngere, og de synchroonistiske Oversigter gjemtes til de senere Skoleaar, og ialt Fald gjordes besvuelige ved Tabeller, af hvilke især sal. Dr. Ehriges ere at anbefale, hvori Aarstallene let kalde Begivenhederne i Erindringen, og som derfor med meget Held kunne bruges til Repetitioner. Geographien kan, som Erfaring flere Gange har lært mig, allerede gøres underholdende og tillokkende for Barnet, endog inden det kan læse et Bogstav, naar den læres paa Landkortet efter politiske Hovedinddelinger, med de mærkbærdigste Stæder, Floder og Bjerge; men neppe naar der efter nyere Meininger skal begyndes med den rene eller den physiske Geographie allene, naar der skal huskes Høider, Barmegrader, klimatiske Forholde og Navne paa Bugter, Odde, Bjergtoppe o. s. v., som man ellers aldrig hører omtale. Jeg vil her ikke modsige, at de nyere Ideer maaskee kunne i Geographiens Behandling som Videnskab være rigtige, men her betragte vi Sagen allene fra den pædagogiske Standpunkt, der ingenlunde altid bliver den samme, som den videnskabelige, efter hvilken der ellers ogsaa i de fleste andre Fag skulde begyndes med saa Meget, f. Ex. med Indledninger o. d. som i Begynderundervisningen, vilde komme paa meget uret Sted. Ogsaa i den statistiske Geographi bidrager en alt for stor Mængde Tal f. Ex. af Indbyggere, Fladeindhold (der bedre læres ved Sammenligning med andre bekjendte Størrelser) ikke til at gøre denne Læregjenstand interes-

(ant. *) Overhovedet er der intet Lærefag, hvor man mere kan forføres til at gøre overspændte Fordringer til Ungdommen, end i Historie og Geografie, fordi det alt er Hukommelsesværk, for hvilket der ikke let kan trækkes nogen bestemt Grændse, og Læreren maa sikke sig før, at Intet bliver Disciplene ubekjendt, som muligens kunde spørges om til den akademiske Examen, der ikke altid holder sig inden den brugte Lærebogs Grændser; samt der, naar denne er noget vidtløftig, maa foregives store Pensa foruden hvad der maatte føies til, og deri allene og idelig examineres, hvilket vel kan indprænte Sagen i Hukommelsen, men neppe gøre den interessantere for Discipelen. Og nu Religionslæren, hvilken Disciplin skulde det vel være vigtigere at Ungdommen fik kjær, idetmindste ikke ukjær, hvilket sidste vanskeligt kan undgaaes, naar Forstand og Hjerte ikke derved tildales, men kun tør og lidet forstaaelig Dogmatik opgives til Udenadslæring. **) Mit lille „Grundlæg for den første Religionsunderviisning“ viser, hvad jeg troer at være tilstrækkeligt og pas-

---

*) Med disse Bemærkninger vil findes at stemme, hvad der om Underviisning i Historie og Geografie er befalet i Underviisningsplanen af 24de Aptil 1805, see Rosenvinges Samling af Forordninger o. s. v. for Geistligheden, Kbh. 1838, 2det Bd. 1ste Hefte S. 130—132. Det meget Mere, der nuomstunder sædvanligen fordræs, er i mine Tanker alt for Meget og til Hindrer for Privatfliden i andre Fag.

**) Jvf. bemeldte Underviisningsplan i Rosenvinges Samling S. 128 fgg.

sende i Forstningen at bygge denne paa, og flere høitags-
tede Religionslærere have heri skjenket mig deres Bifald.
Balles Lærebog og især Luthers Katechismus vilde jeg til
det Diemeed, hvorom her er Tale, nemlig at vække In-
teressen for Gjenstanden, ingenlunde anbefale. Mathema-
tiken*) endelig vil vel Enhver tilstaae mig hverken kan
naae sit Diemeed i Skolen eller blive Begynderen i Ut-
mindelighed interessant, naar den ei behandles heuristisk og
Discipelen ledes til selv at føre Beviserne, uden at Hukom-
melsen kommer for meget med i Spillet, en Sjæleevne,
som jeg overhovedet ei tør i Underviisningen give saa
megen Indflydelse, som man i ældre Tider gjorde og som
vist nok for Læreren er det bekvemteste, i det Discipelen
da jo fordetmeste underviser sig selv. At udføre disse me-
thodiske Bink videre ligger udenfor nærværende Blades
Diemeed, ligesom det og vil findes fuldstændigere og bedre
udviklet hos Niemeyer eller i andre gode methodiske Un-
erviisninger. Her vilde jeg allene give nogle korte Antyd-
ninger af, hvorledes der ved at gøre Læregjenstanden og
Underviisningen interessante for Ungdommen kunde virkes
til Lystens og Opmærksomhedens Bedlignholdelse. Egent-
lige positive Straffe for dens Mangel ere sikkert ligesaa
uhensigtsmæssige som unyttige, ja endog skadelige og gjøre
Dndt værre, forsaavidt som de drage Disciplens Tanker
fra Læregjenstanden hen paa ham selv; i den Tid han
græder eller ærgret sig over Straffen, er han vist ikke op-
mærksommere paa Underviisningen, og Straf er ikke et

---

*) S. sammesteds S. 132 fg.

Middel der kan bevirke Alting eller i alle Tilfælde være passende. Den har i det Høieste kun sin rette Plads i Disciplinstilfælde; men under disse kan hverken Uopmærksomhed eller Flidsmangel med nogen Grund henføres.

Hvad nu er sagt om Midlerne til Opmærksomhedens Bedligholdelse gjælder ogsaa aldeles ihenseendetil Befordring af Flid. Det er hertil ligesaa vigtigt, at gjøre Læregjenstandene tillokkende og interessante for de Unge, som, hvor de ikke ere blevne det, uhenigtsmæssigt og skadeligt at frembringe Fliden ved positive, især legemlige Straffe. Hvad der hører til det Første, have vi ovenfor givet nogle Bink om; det opnaaes idetmindste ikke ved blot at foresætte Discipelen et Pensum og straffe ham, naar han ei tilstrækkeligt kan gjøre Rede derfor; og til det Sidste er det at befrygte, at Grunden oftere vil ligge i Læreren's Utaalmodighed og Lidenskabelighed, end i de pædagogiske Principer, hvori der maatte søges en Retfærdiggjørelse for dette Middels Anvendelse. Thi vilde man maaskee, som jeg mindes engang at have læst, paastaae, at Flid er Disciplens Pligt, til hvis Opfyldelse han med Streng-
hed bør holdes, da strider det mod Pædagogikens ligesaa-
vel som Moralens Diemeed, som ikke er, at hvad der er befalet blot skal skee, men at det skal skee af fri Villie og Pligten blive Ungdommen kjær, hvilket ikke ved Evangs-
midler kan bevirkes; og at vredes over Kundskabsmangel og Uduelighed hos sin Lærling, er ikke meget fornuftigere, end om Kunstneren vilde blive vred paa Marmoret eller Steenhuggeren paa den Steen, han havde at tilhugge, fordi Materiens Haardhed forvoldte ham langt og besvær-

ligt Arbejde, istedetfor jevnt og ufortrødent at arbejde fort derpaa. Ogsaa er dette forlængst hos os erkjendt. Allerede for meer end 60 Aar siden opstilledes nemlig den samme Grundsætning, i den i flere Henseender ypperlige Guldbergske Skoleforordning af 11te Mai 1775, i hvis 15 §. det bestemt og tydeligt hedder: „Lærerne maa ei med Hug og Slag tvinge deres Disciple til at lære,“ og Straf kun fastsættes som nødvendig „for Ugudelighed, især Løgn, Banden og Skjemten med Guds Ord.“ Men alligevel blev dette langt fra allevegne efterkommet; i de fleste Skoler vedblev som en Selvfølge, at hvo der ei kunde sin Lectie, idetmindste naar det gik oftere paa, fik sine Penge, sædvanlig af et tykt Riis i Hænderne, mere eller mindre efter Lærerens større eller mindre Strengthed. Med den stigende Humanitet og Indflydelse af de philanthropiske Idcer aftog vel af sig selv denne Rigorositet, som de nyere Former i Skolevæsenet ikke kunde være bekiendte at beholde. Imidlertid lader det dog til, at man har befrygtet at løsne Baandet paa Ungdommen for stærkt, da den nye Skoleforordning af 7de Nov. 1809 §. 53 kun „forbyder al legemlig Straf, som kunde paadrage en Discipel Skade for hans Helbred,“ og forresten henviser til en Instrux, som ikke siden er paafulgt. Men om Tilfældene, naar Straf bør eller maa tildeles, og isaafald hvilken, meldes Intet, saa at Døren endnu stedse staaer alt for meget aaben for Vilkaarlighed i den Henseende. Under disse Omstændigheder maa altsaa Pædagogiken træde til og forsyne med rigtige almindelige Grundsætninger. Af disse er det i den Punkt, vi her omhandle, den vigtigste, at al Tvang til Glid dræber Gliden, meer eller

mindre efterfom den er haardere eller svagere; ved dens Anvendelse maa der altsaa anvendes den største Forsigtighed*), dersom man ikke vil virke lige imod sit Diemeed og danne Slaver, som kun gjøre godt saalænge de ere under Pidsken. Hvor saadan Tvang skulde være nødvendig, viser dette, at der er en Ulyst tilstede, som maa overvindes og hæves; men dette er umuligt ved udvortes Midler, især ved de voldsomme, som kun gjøre Barmet dette Tvangsarbejde endnu mere forhadet eller modbydeligt. Man betænke dog, at det er et moralsk Bæsen, man har at opdrage og undervise, hvorved det kommer an paa, ikke at Alt, hvad der befales det, skeer med blind Lydig-
 hed, ligemeget om det drives dertil med det Gode eller med det Onde; men at Villien dannes og stemmes for det Gode og Rette, saa at det baade straf og i Fremtiden attraaes og frivillig gjøres, hvad Frygt for Straf ingenlunde kan bevirke. Børn gjøre ingen Ting hellere end lege: men man tvinge dem dertil, fornemmelig til en vis foreffreven Leeg og i en vis bestemt Tid, give dem endelig Hug, naar de ikke gjøre det tilgavns eller have øvet sig tilstrækkelig dertil, og man skal see, at hele Legens Behagelighed er forbi for dem, at de drive den med Ulyst,

---

*) Dette skeer f. Ex. naar Forældre hjemme holde over en vis Inddeling af deres Børns Tid, saa at Arbeidet faaer sine bestemte Tider, hvilken Orden de let vanne sig til af sig selv at iagttage og ei føle som nogen Tvang. Hvor Ulysten ikke er usædvanlig stor og Opdragelsen ikke reent forkeert, vil en blot Erindring være tilstrækkelig.

uden Flid og kun saalænge de ere nødte dertil. Saa meget mere bliver dette Tilfældet ved alvorligere Sygler og ved de Gjenstande, qvæ meminert plagosum Orbiliū dictare. Kan man ikke ved at gjøre Gjenstanden interessant og Arbeidet behageligt for Lærlingen vække eller vedligeholde Lysten eller idetmindste overvinde Ulysten, og saaledes frembringe en frivillig Flid hos ham, da nyter hverken Tvang eller Straf, men man maa hellere staae en saadan Discipel bi med at raade Forældrene at vælge en anden Bane for ham, hvortil han maatte have mere Lyst og Evne.*) Hvad Opdrageren eller Læreren især maa tænke paa og gjøre til Maal for sin Fremgangsmaade, er at vække og befæste en Flid hos sin Lærling,

---

*) Dette er alt hvad man kan og bør gjøre; men selv dermed bør man ikke være for raff, at man ikke enten for sin egen Behageligheds Skyld eller i den Mening at gavne ham, skal skade noget ungt Menneskes Fremtid, som man ikke kan vide forud, ligesom det og, omendstjændt han ikke skal fuldende Studeringernes Bane, dog altid kan være ham nyttigt at have faaet saa megen Dannelse som muligt. Denne bør man altsaa ikke formene ham, naar der fra Sædelighedens Side ingen Grund gives til at ønske ham fjernet fra Skolen. Ogsaa kan man ikke altid af en tidligere Ulyst eller Mangel paa Fremgang slutte til en afgjort Uuelighed: Manges Evner udvikle sig først sildigere, og udmærkede Hoveder ere ikke de eneste, som Staten bør tillade at studere, de almindelige blive den ofte ligesaa nyttige, vel endog nyttigere. Det forstaaer sig, at man ikke ved den daglige Examination bør opofre de Længsommere for megen Tid til Tab for de Bedre.

som kan vedbære ud over Skolens Grændser, naar den udbortes Dvang ophører, altsaa ikke maa have sin Grund i denne eller i Frygten for Straf, men i Lyst til Studering og Interesse derfor. Mangelen af denne er det, der ellers siden har de sorgelige Følger, hvorimod man forgjeves gjør Foranstaltninger ved Examina, Examenscharakterer, Attester, Collegietvang o. s. v., at nemlig saa Mange blive staaende ved deres tidligere fremtvungne Culminationspunkt, og naar de have naaet Examen eller faaet Embede (de tvende hoieste Maal for Fleerheden), endog allerede i det første akademiske Aar, hvile paa deres Laurbær, om disse end ere nok saa smaae, og lægge Bogen paa Hylden, som blot Minde om, hvad de een gang have lært; hvilket idetmindste sieldnere og mindre vilde finde Sted hos dem, der fra Skolen havde medbragt en ved den første Underviisning vakt Interesse for Videnskabelighed. Hvorledes nu denne kan vækkes ved Straf for hvad man sædvanlig kalder Dovenskab, begriber jeg ligesaa lidet, som Erfaring kan bevise, at det negensinde har været Tilfældet, eller at Gliden har været mindre hos dem, der nøde den mildere Behandling og hvis Lyst man søgte at vække, end hos dem, ved hvilke Dvangsmidlet brugtes. Den modsatte Erfaring tænker jeg at Mange vil have gjort, især af dem, som med mig have kjendt Skolerne for et halvt Seculum siden. Desuden er det vel at haabe, at det ogsaa engang paa vort Universitet vil komme til det friere Studium, som er et saa stort Fortrin ved de tydske Universiteter, og at den fordærvelige Dvang, som vor foreskrevne Studereplan, vore præliminære Gra-

mina, og befalede Collegiebesøg medføre, endelig vil op-
hæves. Men hvad vil der da blive af Glæden ved Uni-
versitetet, naar den i Skolen kun var fremtvungen og
dette Baand nu med Eet blev løsnet og ved Universitetet
enhver blev overladt til sin egen Styrelse?*)

Maaskee vil man herimod bemærke, at det er ikke let
ja vel ei engang altid muligt, at gjøre en Videnskab in-
teressant for Begyndere, saasom den først bliver det, jo
dybere man kommer ind i den. Men derimod kan igjen
bemærkes, at Børn, og tildeels de Ældre med, glæde sig

---

*) Om Skadeligheden af denne Studie- og Collegievang s. Fried.
Thiersch. über gelehrte Schulen, Stuttg. 1837, 2r. Theil
S. 87 fgg. ligesom og S. 234 fg. hvor det i Afsnittet
„om den akademiske Ungdoms Forberedelse“ blandt Andet
hedder: „So gewiß der Zwang in wissenschaftlichen Dingen
den wissenschaftlichen Geist unter der Jugend unmöglich
macht“ o. s. v. og „Was der Knabe aus der Schule mit
sich bringen muß, ist ausser dem Vorrath von Kenntnis-
sen, Uebungen und Fertigkeiten, welche der erste Theil die-
ser Schrift bezeichnet, vor allem Liebe zu der Arbeit und
Theilnahme an den Gegenständen des Unterrichts und der
Forschung“, samt, efterat han har skildret forskjellige Arter af
Skoleunderviisning, endelig: „Andre werden durch die dop-
pelte Wohlthat eines sorgfältigen Unterrichts und einer scho-
nenden Pflege ihrer Theilnahme durch die am erwecklichen
Lernen und heiterem Gedeihen reichen Schulen der Univer-
sität zugeführt. Die Lust an der Arbeit, die mit dem Ge-
fühl ihres Gedeihens sich ihrer bemächtigt, leitet sie als eine
schützende Macht in die höheren Räume der Wissenschaften“
u. s. w. Men hvorledes kan det vel ske ved Tvang?

gjerne ved at begynde paa noget Nyt og det, hvorom de ofte have hørt de Ældre tale; selv allerede den nye Bog fornøier deres Øie (hvorfor man heller aldrig burde lade dem behjælpe sig med gamle forslidte Exemplarer): dette Dieblisk burde man derfor gribe, og, da Begyndelsesgrundene sædvanlig ere meget fattelige, benytte disse Omstændigheder for at vedligeholde Lysten, samt undgaae hvad der kan nedtrykke eller svække den, hvilket ikke bestaaer i at spare de Unge al egen Uleilighed, thi denne har netop noget Ansporende i sig, men blot at den ledes behørigt og ikke kommer til at overgaae Disciplens Kræfter, eller Mangelen deri straffes istedetfor at afhjælpes ved fortsat og passende Veiledning, En saadan slem Hindring for Lystens Vedligeholdelse bliver det, foruden den nysomtalte Strafsanvendelse, naar man, hvad især i Begynderes Underviisning er reent forkeert, for at hurtig Fremgang kan gjøres og ret Meget i kort Tid kan læres, foresætter Ungdommen alt for store Pensa, hvilket foruden den Skjædesløshed i Arbeidet, hvortil det lettelig forleder Discipelen, som naturligtviis da iler seæ meget mere for saasnart muligt at blive færdig, ogsaa sædvanlig gjør ham mismodig og kjed af det Arbeide, hvorpaa han ingen Ende seer, eller som efter en 6 eller 7 Timers Uandsbestjæftigelse paa Skolen vil, især da det ikke er det eneste, han har at besørge til næste Dag, kræve det Meste af hans hele Aften, hvoraf man dog burde levne ham nogle Timer til Recreation og anden fri Sysselsættelse f. Ex. med Musik, Tegning, Havedyrkning, selvvalgt Læsning, Brevskrivning o. a. M. Til ingen Dag burde man derfor fordre i det Hele mere Forberedelse, end hvormed en Discipel af almindelige Ev-

ner kunde godt blive færdig i tre Timer i det Allerhøieste, ja naar han deriblandt har skriftligt Arbeide, endog forholdsviis mindre; thi tænker man sig, at han kommer fra Skolen Klokken 5, sommesteds endog først 6, og derefter faaer blot en Time til Recreation, saa er han endda ikke færdig stort før Sengetid, ofte ikke engang det, da Søvnighed ofte tidligere overfalder især de Yngere. Morgensstunden burde levnes ham til den saa saare nyttige Gjen-tagelse af det, han om Aftenen havde læst eller ei var bleven færdig med, og Middagen eller de saa Mellemtimer mellem Formiddags og Eftermiddags Skoletid lades ham reent frie. Selv den 4de Formiddagstime burde enten reent bortfalde eller i det høieste kun et Par Dage om Ugen for hver især anvendes til Gjenstande, der hverken fordre Handsanstrengelse eller holder Disciplene paa Bænken, saasom Gymnastik og Musf. Skal han beholde den fornødne Handsfrihed og nødvendig Tid til omhyggelig Forberedelse og Selvarbeide, da er 6 Timer daglig i Skolen*) det høieste, der bør fordres af ham, og selv for Mange maaskee endog for Meget. I dem kan til Nød det befaløde Maal naaes, men sandelig heller ikke Mere;

---

*) I de slesvigske og holskeenske lærde Skoler, hvor der sædvanlig kræves endeel mere skriftligt Arbeide og egen Præparation, er Skoletiden ikke længere end 5 Timer daglig, om Onsdag og Lørdag, da Eftermiddagen er fri, endog kun 3, d. e. egentlig kun 26 istedetfor at vores er fastsat til 42. Men derfor er og i visse Fag, saasom Hist. og Geogr. deres Underviisning betydelig indskrænket, og Inngen afsløverer sin Skolegang yngre end 18 Aar.

hvorfor jeg stedsfe paa det kraftigste maa protestere mod enhver enten extensiv eller intensiv Udbidelse af Skoleunderviisningen og de mangehaande hoiere Forbringere, hvorpaa vor Tid er saa tiig og hvormed vort lærde Skolevæsen nu omstunder fra alle Kanter bestormes, som om de unge Menneskers Sjæl var en elastisk Sæk, hvori kan proppes saa Meget, det skulde være, eller Ynglingen, der forlader Skolen med det 17de eller 18de Aar, skulde i en halvsnees Sprog og Videnskaber have naaet den Fuldkommenhed, som man maa være tilfreds om den, der absolverer sit Universitetsstudium, kan have naaet i eet Fag.

Soie vi nu dertil den anden ovenanførte pædagogiske Grundsætning, at Kun en ond Villie fortjener hvad man egentlig kalder Straf, og selv endda af de ovenanførte Grunde saalidet som muligt Legemsstraf, da vil det og deraf være klart, at denne ikke kan være noget passende Middel til Flids Befordring, fordi Uflid og Forsømmelse ikke opstaaer af ond Villie eller er en forsættlig Feil, men hidrører, ligesom Uopmærksomheden, allene fra Mangel paa tilstrækkelig Interesse for Læregjenstanden eller hvor denne savnes, paa den Selvovervindelse, at kunne for det alvorligere og vigtigere Arbeide tilsidesætte al anden Syjsel eller Moerskab. Interessen kan naturligviis ikke frembringes ved nogen Straf, der snarere virker det Modfattede, og altsaa allerede af den Grund allerede aldrig burde anvendes; Selvovervindelsen kan jo vist nok undertiden fremmes ved Frygt for Straf, men Motivet er dog alt for uædelt til at anvendes i Opdragelsen, hvis Opgave det maa være at vække Lyst til Kundskab, altsaa ei at tvinge dertil eller meddele denne saaledes, at der til Modta-

gelsen deraf eller Bestræbelser derefter, behøvedes nogen stor Grad af Selvovervindelse, især hos Børn eller de Yngre. Disse ere i Reglen heller ikke saa utilboielige til at lære Noget, naar det kun baade i Indhold og Methode er afpasset efter deres Evner, og vilde sikkert ikke blive tilbøieligere dertil ved Tvang og Straf; hvad var altsaa vundet derved? Endnu mindre vilde det blive Tilfældet ved de Ældre, hos hvilke Straffen vilde være saa meget mere ilde anbragt, som de jo i Almindelighed maae være mere modtagelige for fornuftige Forestillinger. Vilde de ikke høre dem, eller selv betænke deres Vel, da maa man overlade dem til deres egen Skjæbne, hellere end at gribe til Midler, som de dog kun vilde tilskrive Læreren Vilkaarlighed og Brede, idetmindste neppe forbedres ved. I alt Fald er Forsømmelse dog kun Undladelsesfeil af det, der er Lærlingen nyttigt, der ihenseendetil Straffskyldigheden jo ikke kan sættes i lige Klasse med positive Handlingsfeil, eller virkelige Overtrædelser af Sædelighedens Love. Hine kunne finde Undskyldning, disse ikke; hine ere grundede i Mangel af Lyst og Kraft, og kræve derfor Opmuntring og Bækkelse af Interesse for Sagen, disse reise sig af en falsk Retning af Villien og behøve derfor til Ordens Overholdelse at hindres og standses ved Straffe, og saavidt det ikke lader sig gjøre ved naturlige, da ved positive. For Forsømmelse bør derimod i det Høieste kun de naturlige anvendes, som f. Ex. at en Discipel, der har forsømt et ham foresat skriftligt Arbejde, eller indleveret et saadant alt for skjodesløs udjaget, maa skrive det om igjen, i hvilket Tilfælde dog maa sees paa, om han har havt

den for ham (thi ogsaa dette er relativt) fornødne Tid til dets Udarbeidelse*).

Fremdeles maa her tilføies et Par Ord om de andre Straffe, som man undertiden pleier at anvende istedetfor Legemsstraffe for at hæve Efterladenhed, nemlig Unddragelse af Fornoieser og Forrifsning. Af det første Slags have vore lærde Skoler som blotte Underviisningsanstalter, der efter Skoletimerne forlades, ikke Synderligt at hyde, kunne altsaa heller ikke straffe ved Berøvelsen deraf, hvilket derfor maa overlades til Forældrenes Godtbefindende eller deres, som disse have overdraget Ansorgen udenfor Skolen. Hvad der til Straf kunde nægtes Disciplene maatte altsaa være den Recreation, som forundes dem imellem Skoletimerne, (her i Skolen paa den senere Tid 5 til 7 Minuter mellem hver, og 10 mellem hver anden Time*), men hvad jeg saa meget mindre kan billige, som

---

*) Den nyere, i sig selv vist ellers prii:værdige Indretning, at Lærefagene ere fordeelte mellem forskjellige Lærere, medfører let den Collision, at for meget Arbeide udenfor Skoletiden kan støde sammen paa een Tid eller een Dag, hvilken Collisions Forebyggelse er en af de store Vanskeligheder ved Lektionstabellens Udarbeidelse, men som af den enkelte Lærer kunne forekommes ved aldrig at foregive for store og vanskelige Penssa, der, som vi have viist, strax nedslaae Discipelens Mod og Lyst og give ham en grundet Undskyldning for Forsømmelse og Hastværk.

***) Disse tvende Pauser have stort Fortrin for den ene paa et Qvartier efter hveranden Time, fordi deels to Timers uafbrudte Landsanspændelse er for meget forlangt af de unge Mennesker, deels den bratte Overgang til en hetero-

denne Straf deels ikke vilde være nogen naturlig Folge af den begaaede Forsømmelse, men et vilkaarlig tilføjet Onde, som ved sin Ubhagelighed skulde bevirke, at Lærlingen, for at undgaae det, blev flittigere (!), deels vilde virke lige imod Hensigten, idet man derved berøvede ham den Sjæls Munterhed og Kraft, som han netop behøver til det Arbejde, man vil at han skal drive med større Iver, eller den Oplivelse og Landsfriskhed, der ved nogle Minuters Bevægelse i den friske Luft vilde være saavel gavnlig for hans Sundhed som især tjenlig til at befordre hans Opmærksomhed og Virksomhed i den paafølgende Time. Det samme bliver saaledes og Tilfældet med den, ellers vist nok naturlige Straf, der fordum brugtes meget, at lade den Forsømmelige efter Skoletiden sidde over, indtil han havde lært sin Lectie, men som jeg dog meget vilde fraraade, ikke blot fordi den tilbørlige Omsorg for Lærlingens Sundhed forbyder at lade ham være bunden til Skolebænken i længere Tid, end den daglige Underviisning allerede fordrer,

---

gen Gjenstand (j. Ex. fra en Horatziſk Ode til Religionsunderviisningen) eller Fortsættelse af samme Gjenstand i en anden Klasse, er ubehagelig baade for Lærere og Disciple, naar de ikke faae lidt Mellemtid til at samle eller forfriske sig i. Ogsaa forebygger det, at Disciplene, naar de kun sidde een Time ad Gangen, i den bøde om Tilladelse til at gaae ud, hvad man i den længere Tid af to Timer ikke godt kan negte dem. Paa Universitetet i Berlin er imellem hver Times Forelæsning, skjøndt de alle holdes i samme Bygning, en Pause af et heelt Qvarteer, og det er endda for voksne Mennesker.

men ogsaa fordi denne Efterlæsning ikkun sløver hans Aand og gjør ham Arbeidet endnu mere kjedsommeligt (Erfaring lærer, at det i saadant Tilfælde næsten altid gaaer langt senere), samt endelig berøver ham saa Meget af den Tid, han behøvede ikke blot til Bedrøvelse, hvortil han trænger saa meget mere, jo længere Tid han har maattet tilbringe paa Skolebænken, men endog til Forberedelsen til næste Dag, der da selvfølgelig vil blive saa meget flattere og altsaa maaskee paa ny drage en lignende Oversiddens efter sig, der jo da, naar det ikke skal være en alt for vilkaarlig Straf, stedse maa være nødvendig Folge af Forsømmelsen.*) Jeg kan i den Anledning ikke nægte mig at anføre følgende Ord af Albanus (anf. Skr. S. 10): „Barnet bør aldrig til Straf for en Forseelse skulle gjøre Noget, som det altid kunde gjøre frivilligt og af Lyst.“ Og det er jo, om ellers Noget, den Ting at lære. Som Exempel anfører han ogsaa netop dette Tilfælde, hvorom han yttres sig omtrent saaledes: „Har den Lille ikke til bestemt Tid gjort sin Opgave færdig“ (eller lært sin Lectie), „da lader man ham ikke blot i Legetimen indhente det Forsømte, hvad der kunde være meget godt, naar han fra sin spædste Barndom var bleven vant til at ansee dette for uomgængelig Nødvendighed“ (og ei fik det paalagt som Straf) — „men man paalægger ham undertiden endnu et Arbeide,

---

*) Hellere maatte man, hvad somme Lærere med megen Nytte gjøre, tillade en Discipel, som bad derom, til næste Dag at læse et forsømt Pensum om igjen, for at faae sin Charakter forbedret. Det gjøre da de Fleste med Fornøielse, og Diemebet er da uden Tvang for dem opnaaet.

ja selv for andre Forseelser endnu en særegen Læretime, som fradrages hans Forfriskningstid. Men lærer ikke Drogen derved at ansee Arbeide for Straf, maa ikke Lysten dertil forgaae ham, og vil han vel da gjøre det, han skal gjøre til Straf, gierne, heldigt og til sin Lærers Tilfredshed? Dette vil altsaa efter samme Grundsætning tildrage ham en ny Straf, og saaledes bliver hans Underviisning en bestandig fortvarende Straf." Hensigtsmæssigere var det, om han, ifald der endelig skal straffes, ikke engang fik Lov at læse det med, hvorfor han viste en saadan Lige-gyldighed, eller at man i nogen Tid ingen Notits tog af ham ved Dvellerne deri; det var idetmindste en naturlig Straf, og desto virksomere, jo mere han saa, at han derved vilde komme tilbage i det, der skulde medvirke til hans Opfløtning i næste Examen; han vilde uden tvivl snart komme og bede om, at maatte læse med igjen.

Endnu maa vi her ogsaa berøre den Straf, som man undertiden horer anprise som passende, billig og virksom, at den, der har været forsømmelig eller begaaet nogen Feil, berøves de ham tilstaaede Skolebeneficier, d. e. fri Underviisning og Stipendier, altsaa et Slags Pengemuldet, fra hvilken Side betragtet der allerede kunde være Adskil- ligt at erindre derimod. Men uden at urgere dette, vil jeg allene bemærke Følgende. Om vi end vilde indromme, at nogen Slags positiv Straf var hensigtsmæssig for Forsømmelighed eller Mangel af Flid, saa vil den nuansførte, hvad enten det er herfor eller for andre Forseelser, for det første være aldeles utilstrækkelig, fordi den ikke altid kan anvendes ved dem, til hvilke den kunde behøves, saasom ikke Alle trænge til, altsaa heller ikke nyde, disse Bene-

ficiet; for dem maatte altsaa, dersom de ikke, fordi deres Forældre vare velhavende, skulde slippe fri, opfindes en anden æquivalerende Straf, saa at hiint Middel altsaa ikke stedse kan bruges. Dernæst er denne Straf ikke, hvad dog skulde være Hensigten, følelig for den Feilende selv, men rammer kun Forældrene, der ofte kunne være aldeles uskyldige i Sønnens Feil eller Forsømmelser, ja selv kunne sørge høilig derover, samt især, naar de ere fraværende, ikke ere i Stand til at holde ham saaledes til Flid og Sædelighed, som de gjerne ønskede, og allermindst, naar netop Savnet af den Lettelse eller Hjælp, som Beneficiernes Stiftere dog have villet forunde dem, berøver dem Evne til at bekoste en bedre Opsigt og Ansproelse for ham. Endelig er Hensigten af disse Beneficier ikke disciplinær, hverken at belønne ved deres Tildeelse eller straffe ved deres Fratagelse, men kun den, at komme uformuende Forældre til Hjælp i Udredelsen af de Bekostninger, som deres Sønners videnskabelige Dannelselse kræver; og heraf følger altsaa blot ligefrem, at Beneficierne ifølge deres Diemeed ikkun bør tildeles de Disciple, som give Haab om, at de ville gjøre behørig Fremgang paa den videnskabelige Bane og ikke vise sig uværdige til saadan Understøttelse. Trangen er her Hovedgrunden hvorfor, Evner, Flid og Fremgang Betingelserne under hvilke, den kun bør tildeles, da den ellers vilde være spildt til Unytte. Vel kan den Efterladne, naar han ellers vilde have erholdt et Beneficium, i Savnet deraf see en Straf; men ikke for enhver Anden bliver dette Savn en saadan, fordi andre Omstændigheder, hvori Disciplen ingen Skyld har, ogsaa kunne gjøre det umuligt at tildele ham Bene-

ficium, saasom at der ingen Vacance er, at Antallet af Trængende er større end af de en Skole forundte Beneficier, som Nogle, Skjøndt værdige, da maae undvære, og endelig at Anordningerne ikke tillade Nogen i det første Aar at faae noget Beneficium. Savnet af samme er altsaa ikke altid Straf, og kan derfor ikke henføres under Kategorien af disse, der altid maae være det og for den Ene ligesaavel som for den anden, saaledes som f. Ex. Hug, Recreationsberovelse, Dversiddten, flet Charakter, Medflottelse, hvilke kunne anvendes paa alle, som fortjene det.

Men, hører jeg nu spørge, „hvad i al Verden skal man da gjøre, naar man har en saadan doven Discipel, som intet vil bestille, og som man bestandig maa ærgre sig over, naar man hverken paa den ene eller paa den anden Maade maa straffe eller tvinge ham til at lære det, hvorfor han dog gaaer i Skole?“ Intet andet, mener jeg, end hvad vi have sagt: søge at vække hos ham Interesse for Gjenstanden og at virke paa hans Uvædsfølelse, samt forresten give ham den Charakter, hans til hver Dag anvendte Flid fortjener.*) Jeg seer nemlig ikke, af hvad Grund en Lærer skulde paa nogen anden Maade end denne sidste straffe sine Disciple for Mangel af Flid, eller hvad der engang kan beføie ham til Mere. Hans

---

*) Andet gjør jeg aldrig, endog uden at være meget streng i Charakterer, og har alligevel ingensinde kunnet mærke, at der hos mig af Disciplene anvendtes mindre Flid, end hos nogen anden Lærer.

Kald fordrer jo kun, at han skal undervise sine Disciple saa godt som muligt; om de benytte denne Underviisning vel eller ikke, derfor hverken kan eller skal han staae til Ansvar, naar han fra sin Side har iagttaget Alt, hvad en pædagogisk og didaktisk rigtig Fremgangsmaade fordrer, hvortil Evang til Flid ingenlunde henhører. Hiint kan Læreren ligesaa lidet indestaae for, som Præsten kan være ansvarlig for, at enhver af hans Menighed skal huske eller i deres Wandel følge, hvad han har lært og indskærpet dem. Thi vil man end sige, at Evangsmidler staae til Læreren Disposition, som Præsten ei kan benytte, da er det jo deels, som vi have set, ingenlunde vist, at disse Evangsmidler kunne udrette det, som man troer, i nogenlunde tilstrækkelig Grad; og deels forbyder jo en sund Pædagogisk Grundfætninger at betjene sig af dem, selv om det var mere end en selvtagen Rettighed eller end den Stærkeres Ret, der gav os dem i Hænde. Thi en anden Sag er det med Overtrædelser af Sædeligheds Lov eller af den Orden, der er fastsat i Skolen, det er Handlingsfeil, hvorfor der kan være bestemt visse Straffe, som ere nødvendige til Sædeligheds og Ordens Haandhævelse, og som dog selv ikke engang, som vi ovenfor have viist, bør anvendes førend intet mildere og humanere pædagogisk Middel vil frugte. Ikke heller anvendes de fordi Feilen har været Læreren ubehagelig, saaledes som det i ovennævnte Indvending siges om Discipelens Forsømmelighed. Dette kan her ikke komme i Betragtning, fordi Læreren er til for Discipelens, denne ikke for hans Skyld, og han med Taalmodighed maa finde sig i de Byrder og Ubehageligheder, som det Kald, han har paataget sig, medfører.

Selv til Bestræbelsen for at skille sig ved en uduelig Discipel maa ikke dette være en Grund, men kun Omsorgen for Discipelens eget Vel, at denne kan komme i en Veie, som bedre passer sig for ham; hvilken Omsorg heller ikke engang bør anvendes for tidlig, da det dog altid er gavnligt for et Barn, at han lærer saa Meget som muligt indtil den Tid, da han kan indtræde paa en ny Livsbane, hvilket sædvanlig først er efter hans Confirmation. Fremdeles ere vore lærde Skoler kun til for at kunne benyttes af dem, der opofre sig til Studeringer eller for hvem der idetmindste til en vis Tid ønskes nogen videnskabelig Dannelse, men ikke for at tvinge noget ungt Menneske til disse Kundskabers Erhvervelse; hvad ogsaa vel kun saa Forældre vilde ønske, eller om de virkelig skulde ønske det, dog ei med nogen Grund kunde forlange, at Skolen dertil skulde være dem behjælpelig og saa at sige blive en Tvangsarbejdsanstalt. Endelig hvis Sliden ikke kunde vækkes og vedligeholdes ved noget andet Middel end Straffe, da behøvedes jo ingen pædagogisk Duellighed til at være Lærer, thi hine kan den udueligste uddele, og det er da i Grunden Discipelen der underviser sig selv. Vilde man nu maaskee indvende mig, at jeg har overseet den egentlige Grund, hvorfor der fordem saa hyppig gives, og endnu maaskee kan gives, Lærere som straffe deres Disciple for Forsømmelse, at det nemlig er til disses eget Gavn, som ellers ingen Ting vilde lære, men naar de ikke strængt holdtes dertil, sammeligen vilde spille deres Ungdomsaar og altsaa i Tiden kun blive unyttige Mennesker: da er deels dette vel sjældnest den egentlige klart tænkte Uarsag, som snarere ligger i den fortrædelige Stemning, hvori Læreren ved

Arbeidets Kjædelighed kan være bragt, og deels vil Midlet selv, efter hvad vi nu have viist, ikke kunne bevirke hvad det skulde, men ikkun forøge Lærlingens Ulyst og saaledes blive aldeles hensigtsstridig og upædagogisk.

Hvad Læreren har at bruge til Befordring og Fremskyndelse af Glid hos sine Disciple vil derimod, næst den foromtalte Interessé for Videnskaben, som han ved en god Methode maa see til at vække hos Ungdommen, være for det første Opmuntring, som især kan ligge i det Bifald, han skjenker deres Bestræbelser, selv om disse ei skulde være lykkes ganske, hvori han da mere, idetmindste ikke mindre, maa see paa hvad der er godt, end blot strengt eller nøie regnende optælle Feilene, og i den givende Charakter sætte Halvhed i lige Klasse med det, der slet ikke eler for største Delen ikke duer. Thi da først faaer Discipelen Tillid til sine egne Kræfter og Ulyst og Mod til at bruge dem; Bifald ansporer ham og vækker hans Haab, sapere audet, istedetfor at idelig Straf og Dabel kun nedslaaer og omsider bringer ham til at opgive sig selv. Mig har idetmindste Erfaring lært, at ingen Tvang har kunnet udrette, hvad sliq Opmuntring var istand til. Thi vilde maaskee Nogen sige: der studere Nok, ja altfor Mange, til at man endydermere skulde gjøre Studeringerne tillokkende for dem, som ikke røbe noget indvortes Kald dertil, da kan den Tale mindst passe sig for Læreren, til hvem Forældrene betroe deres Børn i den Hensigt, at de skulle faae den videnskabelige Dannelse, der for deres tilkommende Liv er dem til største Gavn, og hvorfra det ikke kan være hans Kald at affrække dem.

Et ikke mindre gavnligt udvortes Middel til at ansjøre Fliden har den nyere Tid næsten overalt bragt i Anvendelse ved de Vidnesbyrd eller saakaldede Charakterer, som efter den daglige Examination tildeles hver Discipel for den Flid, hvormed han har beredt sig paa det foregivne Pensum, og i en dertil indrettet Bog strax nedskrives med nogle korte Mærker, hos os med Tal fra 1 til 6*); til hvilken Ende man altsaa maa see til at examinere saa Mange som muligt, og saaledes at Ingen nogen Dag kan vide sig sikker for at prøves, altsaa heller ikke følge nogen vis Orden, hvorefter en Discipel kunde regne sig til, hvad han vilde blive spurgt om, eller naar Raden vilde træffe ham at blive examineret. Af saadanne Charakterers Tildelelse habes den Fordeel, at ikke blot Forældrene ved den ugentlig i Charakterebogen for hvert Lærefag indtegnede Totalcharakter underrettes om, hvor-

---

*) Om denne Sag have vi isvrigt handlet og besvaret de derimod af en agtet Forfatter gjorte Indvendinger i Nr. 1 af disse „Tankers og Erfaringers“ 1ste Hefte. Til Antegning af de daglige Charakterer, som for at gjøre den tilsigtede Virkning ei bør blive Disciplene ubekjendte, ligger der hos os paa Rathedret i hver Klasse en aaben Protokoll, rubriceret for hver Discipel og hvert Lærefag i hver Uge, hvoraf man da har den Fordeel, at hver Discipels daglige Flid med Gøt kan oversees for den hele Uge, at han selv strax kan erfare Lærers Dom om hans Flid, og en mulig Feilskrivning, fordi Discipelen selv nok vil gjøre opmærksom derpaa, strax kan opdages og rettes, m. m. som ikke er Tilfældet ved de privat holdts Dagbøger, som man desuden ogsaa undertiden kan glemme at medtage.

vidt deres Sønner have opfyldt de til deres Flid gjorte Fordringer, men selv de unge Mennesker lære deraf at bedømme sig selv og Kjende, hvorvidt de have tilfredsstillet Fordringerne eller hvor meget de endnu have at anstrænge sig, for tilstrækkelig at kunne det. Kun troe man ikke at kunne udrette Alting ved dette Incitament, og endnu mindre at kunne frembringe nogen større Fremgang ved den alt for store Strengthed i dets Anvendelse, som i den senere Tid ofte er anseet for ligesaa nødvendig, som man i gamle Dage ansaae Legemsstraf for at være, som om al Mangel af Kundskab maatte tilskrives en Mangel af god Villie hos Lærlingen, hvorfor han fortjente den Straf, der ligger i den slettere Character, eller Alle virkelig vare istand til at opfylde de høieste og strengeste Fordringer. Man slutter nemlig ofte saaledes: At hvad der kun er halvt, duer ikke, eller hvad der ikke er fuldkommen godt, er slet (quod paullum discedit a summo, vergit ad imum, som Horats siger om Digtene), og troer det derfor, vist i den gode Hensigt, dermed at befordre den største Flid og Noiagtighed hos Disciplene, rettest, naar der stødes an i en enkelt Punkt, endog af det, der tidligere var lært, og dog ikke altsammen til hver Dag kunde være gjentaget af Discipelen*), især da han har flere Arbejder til samme, derfor da straf at nedsætte

---

(*) At Læresten jevnlig opfrisker Erindringen om det forhen lærte er vist til største Nytte, men dog ingen Brøde hos Lærlingen, om hans Sukommelse deri ikke altid er bleven ham tro.

Charakteren betydeligt, om han end kunde befindes at vide det Meste godt og ei at have forsømt sin Forberedelse, hvad dog kun vilde være det, der fortjente slet Charakter. Efter saa stræng en Maalestok vil saaledes hele Rækker af Disciple, der dog ikke alle kunne antages for at have været forsømmelige, især naar de ellers ikke ere det, faae det dadlende Mærke, og selv de slittigste og fermeste sjelden naae det bedste Bidnesbyrd, hvilket ikke har noget Opvuntrende til Flid, men snarere forfører til Ligegyldighed for det, Disciplen seer, han nu eengang ikke kan opnaae, eller at det, han veed, og den Flid, han har anvendt, ikke tages i Betragtning. Har Pluraliteten af Disciplene alletider maadelige Charakterer i et enkelt Fag, og af de Dvrige sjelden Nogen en synderlig god, da beviser det, at Fordringerne til dem have været for høie; hvoraf endvidere følger, at Forældrene, til hvis Underretning disse Charakterer jo fornemmelig gives, lettelig vilde blive vildblede og enten, ifald de fæste fuld Liid til dem, kunne bringes til at straffe deres Sønner, uden at de ere straffskyldige, eller paa anden uhenigtsmæssig Maade tvinge dem til større Flid, eller paa den anden Side, naar de see, at de unge Mennesker Intet forsømme eller maaskee ved egen Prøve have overbeviist sig om, at disses Kundskab og Fremgang ei var saa ringe, tilsidst ikke mere bryde sig om den Dom, som de ansee for overdreven. Og endelig, hvis det, der dog er nogenledes og hvorpaa der dog kan kjendes at være anvendt temmelig Flid, erklæres for saa meget ringe, hvad Charakter har man da tilovers til Betegnelse af det, der er langt ringere eller reent forsømt? Vil man nu herimod indvende, at paa den anden Sid: for

megen Bønselighed i Charaktererne ogsaa er skadelig, i det Disciplene derved ikke anspores til at gjøre sig Umage nok og for let kunne tilfredsstille de slappere Fordringer, samt baade de og deres Forældre da let kunde faae for høie Ideer om deres Fremgang: da nægter jeg ingenslunde dette, men indseer kun ikke, hvorledes den ene Yderlighed kan forsvares ved Skadeligheden af den anden, da Mid, delveien her, som i Alt, er den bedste. Desuden kan her endnu mærkes dette, at Skylden, naar Skoleungdommen i et Fag ei gjør den ønskede eller fordrøede Fremgang, ikke altid ligger i Mangel af Flid hos de Unge, men ofte i een af tvende andre Aarsager, at nemlig enten Gjenstanden er for vanskelig for den Alder, og de til Skolen gjorte Fordringer for høie til, at de i Almindelighed kunne selv af gode Disciple i Skoleaarene tilstrækkeligen opfyldes; eller og at den ved Underviisningen brugte Methode ikke har været den hensigtsmæssigste. I intet af disse to Tilfælde hviler Skylden paa Disciplene, kan følgelig heller ikke Mangelen hæves ved den omtalte Strængthed i Fordringerne til disse Flid. Man faaer altsaa i første Tilfælde nøies med, at Ungdommen bringer det saavidt, som den efter Omstændighederne kan, i sidste tænke paa en Forandring og Forbedring af sin Fremgangsmaade. Vi ville til Exempel nævne den latinske Stil, hvori der ikke blot til alle Tider er ved examen artium i Almindelighed faldet de letteste Charakterer, (naturligviis fordi Maalet af den Duellighed, som fordres heri, ikke, som i de andre Discipliner, kan være begrændset til et vist Quantum af Kundskaber, men der allene maa sees paa Qualiteten, og til bedste Charakter fordres en feilfri og god

Latinitet, som er Smagssag og tildeels grunder sig i en vis medfødt Takt, der umulig kan opnaaes tilfulde med Alle eller blot de Fleste*) især naar der ikke læses langt mere Latin i Skolen, end der nu kan og som dog Mange raabe paa at være for meget); men ihenseendetil hvilken derendog efter den sidstafholdte examen artium blev af de philologiske Profesorer indgivet en Besværing over, at det i de lærde Skoler skulde være gaaet meget tilbage, uagtet der, idetmindste i nogle af de Skoler, som Klagen angik, beviisligen, (hvad og vilde kunne være seet af de akademiske Stilebøger, som de Dmitterede maae medbringe og aflevere) ikke er derpaa anvendt mindre Tid eller Flid, ja ofte endog flere Timer, end tilforn og som befalet er, tildeels og af de samme Lærere; hvoraf nødvendig følger, at Fordringerne eller Censuren nu maae være strængere eller mere nøiæregnende, end dengang, da det skal have været bedre, el-

---

*) Vil man eftersee, hvor Mange der have laudab. ja endog p. c. for Latinen og dog kun haud ill. undertiden endog non cont. for Stilen, da vil det være klart, at de to Ting ikke følge jevnsteds, men at den sidste maa være en langt vanskeligere Sag at opnaae end den første. Der ser stor Forskjel paa at forstaae Latin godt naar man læser det i en Autor, og derimod selv at producere Noget i dette Sprog, ligesom paa at forstaae en Andens Tale og selv at tale. Det Sidste kommer i begge Tilfælde langt senere og vanskeligere. Mange lære det ikke i deres hele Liv og den ene Philolog kan ikke tilfredsstille den anden deri. Og dog skulle Disciple paa 17, 18 veri Aar have naaet nogen Fuldkommenhed! Samme Forhold findes og sædvanlig paa Listerne fra Sorøe.

ler kræves en større Færdighed og Smag i det latinske Sprog, end det i den Alder, hvori Disciplene dimitteres, og efter den Tid, der kan tildeles den latinske Sprogunderviisning i Skoleaarene, er muligt at opnaae;*) eller og det uheldige Udfald maa være tilfældigt, hvad vist nok ofte er Tilfældet, men dog ikke kan være den almindelige Aarsag. Og heraf kunne vi nu for vort Niemeed gjøre følgende Slutninger: Naar nogen betydelig Grad af Duelighed i at skrive Latin ikke engang i det sidste Skoleaar er hyppig eller med Fleerheden lader sig opnaae, saa vil det saa meget mindre i de tidligere være muligt, og Skylden ligger altsaa i Ungdommens Mangel paa Evne til endnu at kunne efter sine Forkundskaber præstere det godt, som her forlanges af den, ikke i Mangel paa Villie dertil eller paa Anstrængelse derfor. Med hvilken ivrig Villie sidde ikke alle og arbejde paa deres Examensstil, de anvende deres yderste Flid, og endda lykkes den for de Færreste. Strænghed i Fordringer og Domme kan altsaa intet hjælpe, fordi den ikke kan skabe tidligere modne Evner, er derfor endog en Ubillighed, undtagen for saavidt Feilene ere opstaaede af Skjædesløshed. Men Application af Reglerne, Skjønsmhed i Ordvalg, Smag i Udtryksmaaden eller Dre for Numerositet og Belklang lade

---

*) Bemeldte Professorer saavel som flere Andre tillægge Lærerne, og disse igjen deres Forjængere eller Disciplene, Skylden. Men skulde Klagerne selv besørge den Underviisning, som de tillægge Skylden, da vilde de nok indsee, at den i saadan Almindelighed (thi hos Nogle kan det vel være Tilfældet) hverken ligger hos Lærerne eller hos Ungdommen, men i Sagens egen Banfelighed.

fig ligesaalet fremtvinge ved Charakterer som ved nogen Slags Straf. I disse Henseender tjene de kun til at vise Disciplene, hvor langt de ere fra Fuldkommenhed i Stilen, og kunne derfor vel være passende i den øverste Klasse, hvor Disciplene i deres Arbeide mere maae overlades til dem selv, saafremt man blot kan være vis paa at Alt er deres eget Arbeide; (thi ellers kan jo den ærlige Discipel med al sin Flid faae et Karakter, medens den, der pløier med Andres Kalv, ufortjent faaer den gode;) samt ved Examina, hvor Fremgangen skal vises og bedømmes. Men i de lavere Klasser, hvor de Unge endnu skulle veiledes mere i Reglernes Anvendelse, og Dvelferne altsaa foretages i Timen paa Skolen, hvor der ingen Anledning er til at afslutte sit Arbeide for at blive tidligere færdig, da Dvelfen bør vedblive hele Timen igjennem, ere Charakterer overhovedet til ingen Nytte, ja endog uhenfigtsmæssige, fordi de først kunne gives naar Arbeidet er færdigt, og altsaa hindre Læreren i at gjøre, hvad her er Hovedsagen, bestandig under Arbeidet veilede Discipelen og paa Stedet paavise ham Feilene; thi skal det først skee ved en senere paafulgt Correctur, da gaaer der alt for megen Tid hen imellem Arbeidet og Correcturen, til at Discipelen igjen tilstrækkelig kan sætte sig ind i hiint, de halve Rettelser ere da spildte for ham, ligesom Meddelelserne deraf og Sagens Forklaring ogsaa medtager alt for megen Tid. Her skal det først læres, hvad man kalder at gjøre Stil, men det lærer Discipelen ikke ved Charakterer; dertil behøves Methode og praktisk Veiledning i Reglernes Anvendelse, ikke blotte Prøvestile og disses Bedømmelse saaledes som ved en Examen, ligesom og Lære-

ren derved kun bliver blot Opsyndsmænd. Endelig er Læregienstanden, hvor Stilene udarbejdes paa Skolen i de dertil ansatte Timer, af en ganske anden Natur, end de Fag, hvori det gives Disciplene Charakter for deres daglige Præstationer; ved dem bedømmes nemlig den Flid, de have anvendt paa Forberedelse eller Repetition af det Pensum, der bliver examineret i; men i Stilen er det Intet directe at forberede sig paa, Intet at repetere, Intet at examinere, altsaa heller Intet af det, hvorfor der ellers gives Charakter, og at give den for Stiløvelserne er ikke hensigtsmæssigere, end om man vilde bruge den ved Extemporallæsning af ubekjendte Stykker, hvorpaa Discipelen jo ikke kan forberede sig, altsaa ingen Flid deri kan fordres. Tøvrigt at tale om Methoden ved Beiledning til Stilen ligger udenfor vort nærværende Diemeed og vilde her føre os for vidt derfra.

Endvidere kan Virkningen af Charakteren, som sagt, endog med Nytte forstærkes, naar man efter et arithmetisk uddraget Hovedresultat af alle Ugecharaktererne maanedligen eller idetmindste kvartaliter bestemmer Disciplenes Orden i hver Klasse for sig. Den moralske Fare, som man undertiden har tænkt sig at kunne være derved, som om denne Rangering kunde give Uergjættigheden eller Forsængeligheden en skadelig Næring eller vække Hovmod hos de Dueligere, kan man være aldeles rolig for. Erfaring beviser det ikke. Den færmere Discipel føler alligevel selv sit Fortrin for den maadeligere og har altsaa, isald der ellers skal være bestemt nogen Plads eller Orden for Disciplene i en Klasse, snarere Grund til at finde det ubilligt, om han skal sidde nedefor den, der baade i Kundskab og Flid

er ringere, ligesom denne og finder det meget naturligt, at hiin faaet Fortrinet. Desuden efter hvilken Regel kunde vel Ordenen rigtigere bestemmes, end efter Dueligheden? Ja det er endydermere godt, at Discipelen vænnes til, kun ved Fortjeneste at søge sig udvortes Ære. Skolen er det eneste Sted i Livet, hvor dette er fuldkommen muligt, hvor hverken Fødsel, Forbindelser, Unbefalinger eller Yndest kommer i Betragtning, men enhver kun gjælder for det, han er; her sidder Haandværksmandens Søn, naar han ved sine egne Fortrin fortjener det, ovenfor Grevens, og denne lærer, ikke at stole paa sine Forældres Ansæelse eller et tomt Navn. Heller ikke kan Misundelse opstaae, fordi det staaer til Enhver, selv at skaffe sig den Plads og den Ære, han ønsker. Og skulde end Nogen kunne faae for høie Tanker om sig selv, hvilket man jo i intet Tilfælde kan forebygge hos den Fjernere, fordi Anledningen ligger deels i Følelsen af, at han godt udretter, hvad der fordres af ham, deels i Lærereis Bifald, som jo ikke kan blive skjult for ham, da er det idetmindste noget Godt, hvorved han har skaffet sig Ære og Bifald, og Mere kan man jo ikke forlange i denne Verden.

Endelig ligger det endnu af sig selv en stor Ansvarselse til Flid i Opflottelsen til en højere Klasse, (det Maal, hvorefter naturligviis enhver Discipel tracter, ligesom tilsidst efter Dimissionen til Akademiet), altsaa ikke noget kunstigt Middel til Flids Befordring, men naturlig Folge af Discipelens Fremgang i den Kundskab, der til Opflottningen er fornøden. Saa snart han har naaet denne Kundskab, bør han altsaa opflottes, ligesom, naar han mangler

den, blive tilbage, uden at det Første just skal være en Belønning for Flid eller det Sidste en Straf for Efterladenhed, skjøndt Discipelen gjerne kan og maa finde begge Dele deri. Sa naar det er tvivlsomt, hvilket man skal gjøre, stemmer jeg i Almindelighed hellere for Oppløsning, deels fordi den opmuntrer, og Opmuntring altid er virksommere til at vække Fliden, end Straf, og deels fordi Gjen-tagelsen af de samme Læregienstande for den, hvis Kundskab deri er nogenlunde tilstrækkelig, ikke blot er kjedende og ei bringer videre, men endog gjør Arbeidet for let for Lærlingen og derved forfører ham til Lunkenhed og Efterladenhed, hvorimod de nye og forsøgede Fordringer i den høiere Klasse baade vække hans Lyst og drive ham til Anstrængelse; hvad derfor og er at foretrække for det Princip, at Ingen bør opløstes førend han er fuldkommen fast i alle den foregaaende Klasse's Læregienstande, især da det i enkelte Henseender Manglende ofte godt lader sig indhente ved den fortsatte Underviisning, f. Ex. i den latinske Stil. Ikke at tale om, at, da Tiden er kostbar for ethvert Menneſke, synes det at være en Samvittighedsſag, at spille en Yngling flere Aar paa hans Skolegang, end nødvendigt er til Diemedets Opnaaelse; har han ikke naaet dette i den bestemte Alder, da er det ham til langt mere Nytte, siden at tilbringe et Aar længere i den øverste Klasse, hvilket de fleste og i saadant Tilfælde gjerne frivillig gjøre, end at holdes i de nedre længere tilbage end det nødvendig behøves. Af disse Aarsager burde intet Cursus være for langvarigt, men kun halvaarigt, saa at Oppløsning efter sammes Tilendbringelse kunde finde Sted for dem, der vare modne dertil, og den i en Klasse

Tilbageblevne ikke skulde være nødt til at dvæle der et heelt Aar over det, som han kunde expedere i et halvt, hvad ikke opmuntrer til *Flid, men snarere gjør baade Discipelen efterladt og Rector betænkelig ved at lade Noget, som ei var fuld moden, blive tilbage i en Klasse, naar derover nødvendig skulde medgaae et heelt Aar af hans Tid. Ligeledes træffer det ofte, at Mangler i et enkelt Fag kunne være til Hinder for en Discipels Opfløtning i det Hele, eller omvendt at hans større Fremgang i nogle Fag kan qualificere ham saaledes til den høiere Underviisning, at Gjentakelsen af den lavere kun vilde være unyttig Tidsspilde for ham, i hvilke Tilfælde en partiell Opfløtning kan være ham gavnlig, hvilken jeg derfor og ofte foretager, naar Lektionstabellen derefter kan indrettes; men da dette ikke altid er muligt, saa vil Tabet for en saadan Discipel være mindre, naar han for de øvrige Manglers Skyld kun behøvede at blive et halvt Aar længere i Klassen. At det kan gaae an, at opfløtte baade ved Halvaarets Ende og partielt, naar man blot vil paatage sig det Arbeide, derefter at forandre Lektionstabellen, samt at begge Dele kunne skee med Nytte, har mange Aars Erfaring overbevist mig om. Selv i Lovgivningens Bestemmelser ligger dertil en Grund; thi naar det er befalet, at Ingen maa optages i Skolen før han er 10 Aar gammel, og dog hans Dimissionstid er bestemt til det 17de Aar, da er det kun 7 Aar, hvori han antages at kunne gaae Skolen igjennem. Men nu have næsten alle lærde Skoler 4 Klasser, der altsaa, hvis to af dem ikke vare beregnede hver til 1½ Aar, ikke kunde

gjennemgaaes i bemeldte 7 Aar, thi at een Kun skulde være anslaaet til eet Aar har ingen Sandsynlighed.

Dette er saaledes hvad jeg havde at sige om de Midler, hvorved man i vore lærde Skoler kan opmuntre Ungdommen til Flid, hvoriblandt de Disciplene ved den daglige Examination tilbeelte Charakterer ere et af de vigtigste og virksomste. Det samme Middel har man flereseds troet ogsaa at kunne med Nytte anvende til Befordring af Sædelighed og god Dpførsel, dog saaledes, at der kun til visse Tider noteredes en saadan Dpførselscharacter for hver Discipel til Foreviisning for hans Forældre, ligesom og at dertil toges Hensyn ved Bestemmelsen af hans Plads i Klassen. Her i Skolen er det i en halvsnæs Aar saaledes skeet eengang maanedlig eller saa ofte Flidscharacterne blevne sammenregnede, men uden at jeg har kunnet bemærke, at Disciplenes Dpførsel i Almindelighed har i mindste Maade været enten bedre medens man brugte dette Middel, eller flattere før man begyndte eller efterat man opførte dermed. Jeg kan altsaa allerede derfor ikke andet end ansee det for aldeles unyttigt, i hvilken Mening jeg ved jevnlig at tænke over Sagen og prøve dens Vanskeligheder end mere er bleven bestyrket. De Grunde, der have bragt mig til denne Mening, ere nemlig følgende: God og anstændig Dpførsel er enhver Discipels ueftergivelige Pligt; hvor den iagttages, er altsaa Intet at rose, berømmende Charakterer altsaa for det første unødvendige, og dernæst heller ingen Gradationer i samme godt mulige, fordi ringere Grader af Roes jo ere det samme, som en, skøndt mindre betydelig, Dabel, og det desuden er vanskeligt at bestemme disse Grader, hvilket Erfaring

og har viist her, medens vi brugte saadanne Dpførselscharakterer og uddroge Resultatet efter de fleste Stemmer, da samme Discipel eengang kunde faae Udmærket godt, en anden Gang kun Meget godt, uden at der dog havde været nogen Forskjel paa hans Dpførsel, eller to, hvis Dpførsel dog havde været lige god, kunde faae forskjellig Charakter. Dpførselscharakter vilde altsaa kun være fornøden, især til Underretning for Forældrene, hvor der i den Henseende havde været Noget at dadle hos en Discipel. Men her kan nu 1) gives saa store Forskjelligheder af Forseelsernes Art, at det er umuligt at classificere dem under visse almindelige Charaktermærker, hvortil 2) kommer, at Maalestokken derfor aldrig kan blive fuldkommen eens, billig eller sikker, fordi det er vanskeligt altid at blive enig om, hvad der skal regnes til slet Dpførsel, og Fordringerne efter flere Læreres forskjellige Anskuelser og Grundsatninger kunne være saare forskjellige, i det Een kan regne det for en Notering fortienende slet Dpførsel, hvori en Anden kun seer en ganske undskyldelig Barnagtighed, Ubesindighed, Forglemmelse, hvorom det var nok, med et Par Ord at give Bedkommende en mundtlig Erindring, uden at det skal føres til Protocoll og glemmes derpaa i flere Uger til Maanedsskarakteren noteres (hvilken Fader vilde vel i den huuslige Opdragelse kunne bekvemme sig dertil?); Somme endog derunder ville regne Uopmærksomhed, der dog neppe kan henhøre under Kategorien af slet Dpførsel; ja selv Forglemmelse af at indlevere sin Charakterbog til bestemt Tid erindrer jeg at være bleven henført dertil; hvilke Forskjelligheder af Meningerne og af strengere og mildere Principer ikke blot forårsage, at for een og samme

Forseelse, eftersom den indtreffer hos forskjellige Lærere, kan een Discipel faae slet Dpførselscharakter, en anden ikke, (hvad der er saa meget værre, dersom der i at bestemme Disciplenes Orden tages Hensyn til Dpførselscharakteren), men og, naar der ventileres om Sagen, lettelig give Anledning til en ofte ubehagelig Strid i Lærerconferentserne*); ikke at tale om 3) at en enkelt, maaskee endog ubetydelig, Forseelse, den man da ikke tør lade være uregnet, kan komme til at bestemme Charakteren for en heel Maanedes eller maaskee et endnu længere Tidsums ellers ulastelige Dpførsel, hvormed man netop maatte glæde sig om en Discipel stræbte at udslutte den begaaede

---

*) Dette kunde vel forebygges, om man, som etsteds, for ret at vedligeholde den af Mange saa yndede strenge Disciplin, skal være indført, stedse lod den ugunstigste Dom, var det end kun en eneste Lærers, være den enegjældende Dpførselscharakter, hvorimod samtlige Øvriges aldeles intet skulde veie. Dermed var Sagen vel i al Rorthed afgjort, men hvor billigt, det er et andet Spørgsmaal. Da kunde en eneste Mand's dog altid mulige Bizarrerie, Brantenhed, Fordom mod nogle Disciple eller urimelige Nøieregner med Smaating gjøre den halve Skole og selv meget stikkelige Disciple skyldige i Usædelighed, og Dpførselscharakteren, som al Dverdrivelse, tilsidst forseile sin hele Virkning. Selv Forbryderen kommer jo i den borgerlige Justitshaandhævelse hans øvrige velsorte Liv tilgode, og i Skolen skulde denne Billighedsgrundsætning intet gjælde? Eller hvad, om flere, om alle Lærere vare enige i den slette Charakter? da kunde den jo ikke blive slettet, end naar kun een gav den, hvad den dog burde være.

Feil, men hvortil han ingen Dpfordring har, naar han alligevel skal have sin nota censoria. Men naar Die- medet er opnaaet, hvortil da Straffe? Desuden have 4) disse Domme ikke saa bestemte Data at følge, som Flidskaraktererne, der ere Resultat af de daglige Examinationer, hvorimod her skal dømmes om en heel Maaned eller mere, og blive derfor let for vilkaarlige efter det almindelige Indtryk, som en Discipels Personlighed kan have gjort paa Læreren. En anden Vanskelighed opstaaer 5) naar der i en Klasse er skeet en Uorden eller Uarm, hvis Gjerningsmand man ei med Visshed kan erfare. Skal man nu give hele Classen slet Dpførselskarakter, eller følge en blot Formodning, eller — lade Sagen gaae hen med en almindelig Erindring, og hvad nytter saa Foranstaltningen? men Indretninger, som ere afmægtige, maa man hellere lade reent fare. Fremdeles 6) hvis en slet Dpførselskarakter er givet for en Forseelses Skyld, som var af nogen Betydning, maa denne jo allerede a) være bleven straffet i Skolen. Kommer nu dertil b) Straffen af den slette Dpførselskarakter, som atter, hvis den skulde frugte noget og blive frygtet af Discipelen, ikke maatte staae der til Unytte; men drage en ny Straf efter sig, enten c) af Forældrene eller d) i Skolen, saasom Nedsættelse i Ordenen, undertiden maaskee begge Dele, saa vilde jo denne ene Forseelse blive tre eller fire Gange straffet, da man jo ei kunde lade det være uden Indflydelse paa den givende Sædeligheds karakter, om Een havde forset sig saa betydeligt, at han derfor havde faaet Straf. Endelig 7) er Sindelaget, hvortil dog og maatte tages noget Hensyn, ikke altid slettere hos den, der begaaer en

Forseelse, end hos den, der ingen begaaer: det levende, muntre Hoved kommer ofte i en Fristelse, hvorfor den søvnige og sløve Discipel ikke er udsat, og den Uabne gribes i en Forseelse, som den Polisse veed at dølgge, uden at de sidste dog derfor ere bedre eller engang saa gode og elskelige Dreng, som de første, og dog kan man, naar der skal gives Opførselscharakter, ligesaa lidt undtage hine fra den almindelige Lov, som anvende den paa disse, mod hvilke Intet vidner. Af disse Aarsager altsaa, og da 8) Charaktererne jo fornemmelig gives for at underrette Forældrene om deres Søners Opførsel, som jo, naar denne ikke har været god, behøvede at vide, hvori deres Feil eller Forseelser bestode*) men ei faae tydelig Underretning nok derom ved saadanne almindelige Udtryk, som „temmelig god, maadelig, slet“: er jeg kommen til den Overbeviisning, at det er rettest, at lade Opførsels- eller Anmærknings-Kubriken staae blank saa ofte der intet Ufor-

---

*) Forældrene, siger man, maae have den Villid til Lærerne, at det maa være dem nok, naar de blot faae at vide, at deres Sønns Opførsel har været slet. Men om man endog kunde forudsætte en saa blind Tro hos Alle, at de ingen videre Underretning forlangte, hvorledes skulde de da, hvad dog er saa ønskeligt, kunne virke tilstrækkeligt med Skolen, naar de ikke erfare, hvori Feilen bestaaer, som Børnene naturligviis selv ville besmykke? Ikke at tale om den Tidspilbe det bliver for Rector, til hvem da ofte Forældre, de fraværende endog skriftlig, henvende sig om at faae Forklaringer, som han jo ikke bør nægte dem.

deelagtigt er at bemærke (det er da Noes nok, og Ban-
 skeligheden af at tilkjendegive den gode Opførsels Gra-
 dationer med Sikkerhed falder da bort), og at derimod,
 hvis der er forefaldet Noget, som det er nødvendigt at un-
 derrette Forældrene om, thi ikke ved enhver lille Forseelse
 behøves det, ligesaa lidt som at annotere den (hvilket me-
 get mere kunde forbeholdes som Straf for større Forseelser
 eller Gjentagelser deraf, thi med Straffe maa man ikke
 odøle), dette da, siger jeg, bemærkes i Disciplens Charak-
 terbog med faa Ord af den Lærer, som har fundet det
 vigtigt nok til at anføre, ligesom og om Disciplen er ble-
 ven straffet derfor; ikke, som Nogle foretrække, af Rector
 i en Lærerforsamling, deels fordi dette jo hellere maatte
 gøres til atter en høiere Grad og gjenmes for en endnu
 større Forseelse, hvorom det var nødvendigt at ventilere,
 og deels fordi Sagen derved ofte vilde opsættes for længe,
 da Lærerforsamlinger i det Høieste kun holdes hver fjerde
 Uge. Thi den større Autoritet, som en saadan Note der-
 ved maaskee kunde synes at erholde, har Intet at be-
 tyde, da hver Lærer jo maa have den Autoritet, at hans
 Ord gjelder, og han altsaa ikke først skal behøve en Sanc-
 tion deraf i en Lærerforsamling eller af Rector.

Det var saaledes de disciplinariske Grundsætninger,
 om hvis Rigtighed og tilstrækkelige Kraft henved et halvt
 Seculums Erfaring i alle Skolelivets Stillinger baade i
 den gamle og i den nye Forfatning med mange hundrede
 Disciple, saavel yngre som ældre, tilfulde har overbevist
 mig, og hvori jeg ogsaa har havt den Glæde, at mange
 kjære og agtede Medlærere have været eller efterhaanden
 ere blevne enige med mig, samt en god Flids og Sædelig-

heds Tone mere og mere har udbredt sig blandt Discipulene, ved hvilken den raare ogsaa langt mere drages med, end det selv ved den største Strengthed var muligt. Om jeg ved nærværende Udvikling af disse Grundsætninger vil kunne overbevise Nogen, som maatte være af anden Mening, maa jeg lade staae derhen; Hovedsagen var mig at aflægge et Slags Regnskab for min Fremgangsmaade baade som Lærer og Rector, og saavidt et Programs indskrænkede Rum vilde tillade, give fra min Side et lidet Bidrag til et vigtigt pædagogisk Spørgsmaals Afgjørelse.

IX. Om de anomale Berbers Opstilling i Grammatiken.

En af Vanskelighederne i et Sprog er de anomale Berber, som til den Ende sædvanligen findes opstillede i Grammatikerne. Men dette kan skee paa een af to Maader. I de ældre latinske og græske Grammatiker ere disse Verba sædvanlig opstillede, ligesom i et Lexikon, i alfabetisk Orden efter deres Primitivers Begyndelsesbogstaver, saa at de i deres Form ofte heterogene Berber staae blandede imellem hinanden, uden at det foregaaende i mindste Maade hjælper til Kundskab om det eller de næstfølgendes Formation eller Flexion, men Lærlingen maa opfatte hvert af dem allene med sin Hukommelse, uden at samme faaer mindste Understøttelse, eller Veiledning af Analogien, der dog er et Hovedmiddel til at lære et Sprogs Former*) og derfor ogsaa det Hovedprincip, hvorpaa en-

---

*) Den afdøde Hofraad og Overbibliothekar Ebert i Dresden sagde mig for ti Aar siden, at han ansaae det danske Sprog, som vor Justitsraad Molbech havde villet overtale ham til at lære, for det allervanskeligste af alle, fordi han slet ingen Analogier kunde finde deri. Havde han haft Ret i denne sidste Paastand, saa havde den første ogsaa været grundet.

hver Grammatik, dersom den skal have nogen fornuftig Indretning, maa være bygget, og deri adskiller sig fra Lexikonnet, hvori Ordene ere tabede ved Siden af hinanden uden nogen indbyrdes Overeensstemmelse. En anden derimod og hensigtsmæssigere Maade, som adskillige nyere Forfattere af Grammatiker baade i de nyere og i de gamle Sprog have brugt, er den, at opstille samtlige uregelmæssige Verba efter deres indbyrdes Flexionsanalogier, saa at Disciplen, ligesom i det Øvrige af Grammatiken, ved at lære eet af dem tillige lærer alle de andre, som følge samme Analogie, og altsaa, naar disse ere sammenstillede, faaer at vide, hvilke Verba det er, som følge denne Boiningsmaade, og da desbedre kan bemærke de enkelte Afvigelser, som eet eller andet af dem undertiden igjen kan have fra de øvrige, eller Undtagelserne i Analogien, hvilke to væsentlige didaktiske Fordele derimod tabes, naar hine analoge eller eensformede Verba staae blandede hist og her imellem en Mængde anderledes dannede Verba, som atter have andre fra hinanden indbyrdes forskjellige Formationer. Enhver Lærer veed, for blot at tage eet Exempel, hvor vanskeligt det er for Begyndere i Latinen, førend de ved idelig Øvelse have faaet det i Dret, at huske, hvilke Verba af 3die Conjugation have Perfectendekken af blot *i*, og hvilke *si*, men hvorlangt lettere vilde det ikke falde dem, heri at faae Fasthed, naar de kunde lære alle af hver Art paa eengang for sig, istedetfor engang imellem et faae eet af den ene, en anden Gang eet af den anden Art imellem en heel Deel andre heelt forskjellige. Det forekommer mig, som om man vilde lære Een Botanik ved at tage for Fode en Clump Planter og, uden at classifi-

cere dem efter noget System, lade ham isfeng lære Navnene udenad. Jeg veed ikke bedre at raade en Discipel, som skulde lære anomale Verba paa den Maade, end at han af denne Virrvar uddrog sig alle de analogformede paa eet Sted, men da var det jo ham, der maatte bringe Methode ind i det, hvori hans Lærebog ingen havde brugt. Eller vil man spørge Erfaringen, da sammenligne man f. Ex. de tvende Udgaver af Dorphs Grammatik, hvoraf den første opstiller disse Verba i alfabetisk, den anden i analogisk Orden, og prøve, ved hvilken Disciplen lettest kan lære og bedst huske deres Flexion. Ved den sidste vil han faae Dre for deres Lyd, og Analogien støtte hans Huskommelse, som ellers, naar den slaaer feil, ingen Hjælp har til at kunne komme paa det Rette. Det Samme mener jeg, man vil erfare, om man vil lade af lige begavede Disciple nogle lære de anomale græske Verba efter Langes og andre efter min nyeste græske Grammatik. Jeg har idetmindste altid bedst kunnet lede mine Lærlinge til Kundskab om hvert nyt forekommende anomalt Verbums Dannelse ved at minde dem om et eller flere dem Bekjendtes lignende Former, ligesom og ved at vise dem, hvad Afvigelse hiint muligen i enkelte Tempora kunde have fra disse. I andet Fald bliver det jo blot Huskommelsesværk, som man allene forlanger at Discipelen mechanic skal have lært udenad, eller, naar han ikke kan huske det, ligesaa mechanic skal slaae efter.

Thi lad os engang betragte: hvad er vel Hensigten af en Grammatik eller dens Formlære anden, end at Lærlingen deraf skal kunne lære Sprogets Dannelse? til hvilken Ende dets mangehaande Ordformer maae deri sam

menstilles efter deres Analogier. Hvad ere vel Declinationer og Conjugationer andet, end saadanne Classificationer af de almindeligste Analogier, som vi kalde de regelmæssige Former? Men fra dem gives der nu en Mængde specielle Afbiegelser eller Undtagelser, men som atter fordetmeste have deres indbyrdes Analogier af samme Belklangsarsager eller, om man vil, Sprogbrug, som hine. Her er altsaa samme Aarsag til at sammenstille disse specielle skjønt kun i færre Tilfælde forekommende Analogier, som det var til at sammenstille hine almindeligere, hvorimod det ligesaa lidt i disse Verbers Beskaffenhed som i Formlærens Natur kan ligge nogen Grund til at lade dem læres vildt hen, som det kan falde sig i den alfabetiske Orden, der, fordi den ikke grunder sig paa nogen indvortes Overensstemmelse, er saa godt som ingen Orden, hvilken dog ved al Underviisning er saa fornøden. Men de tidligere Grammatikforfattere, som de øvrige (siden have fulgt*), have gjort sig Sagen beqvem, i det de, uden at opsege Analogierne, have af et Lexikon udfkrevet alle de Verba, der afvige fra den almindelige saakaldte regelmæssige Conjugation, i det høieste, som i Latinen, inddelt dem efter dennes fire Hovedarter, overladende det til Tilfældet, om Discipelen i denne Blanding af saa forskjelligartede Verbalformer kunde bemærke de Analogier, der heri bedst

---

*) En Fortjeneste hos de Nyere er det vist, at de have udvidet og berigtiget Get og Andet i denne Fortegnelse, men Planen eller Indretningen deraf, hvad her var Hovedsagen, er hos de Fleste bleven usovandret.

kande understøtte hans Hukommelse eller befordre hans Indsigt i Formationsmaaden af hvert Verbum især. De have gjort det, der skulde være en Formlære, i denne speciellere Deel til et Lexikon, og saaledes i Grammatikens Bearbejdelse fulgt to forskjellige Principer. Og selv heri have de ikke engang været ganske consequente, men i andre Formlærens Dele, saasom ved Nomina, sammenbragt de analoge Tilfælde under Regler og Undtagelser, ja selv ved Verberne undertiden gjort dette, men dog ved den større Deel af disse tilsidst opgivet dette, som alt for vanskeligt, og slaaet alle Anomalierne sammen i et Register. I denne Deel bliver altsaa Grammatiken forvandlet til et Lexikon, hvoraf man vel kan lære det ene Ords Tempusformation, som man efterslaaer, men ikke ledes til en klar Opfatning af de Love, hvorefter denne er skeet, eller i Analogien af andre ligedannede Verba faae nogen Støtte for sin Hukommelse. Hvorledes dette derimod hensigtsmæssigen lader sig udføre, troer jeg at være tilstrækkelig viist ikke blot af mig i min danske Grammatik (Odense 1817) og min græske (Kbhavn 1835), men og af Andre, saasom ved Hjorts tydske Grammatik 3die Udg. (Kbh. 1836), samt i de latinske af G. F. Grotefond (2te Aufl. 1817), Ramshorn (2te Udg. Lpz. 1830, 1r. Th.) og Dorph (2den Udg. Kbhvn. 1831). Thi vil man maaskee indvende, at jeg selv deri ikke altid har været ganske consequent, som f. Ex. naar jeg i min græske Skolegrammatik u. Nr. 384 har i alphabetisk Orden opført alle de Verba, som kun have futur. med. ligesom i Nr. 471 Partiklerne, da svarer jeg, at her var man nødt til at forlade den analogiske Sammenstilling, fordi deri ingen, idetmindste ingen let

kjendelig, Analogie finder Sted imellem Formerne af disse Ord, hvorom her heller ikke er Spørgsmaal, og det altsaa var bedst at opstille dem i en Orden, hvorefter ethvert lettest kunde findes af dem, der vilde eftersee det.

Ikke desmindre er denne lexikaliske Opstilling af de anomale Verba ikke allene den sædvanligste i Grammatikerne, men der er endog siden jeg begyndte med den modsatte, gjort mig nogle Indvendinger mod dennes Nytte, som jeg derfor endnu vil anvende nogle Linier paa at besvare. Den ubetydeligste og næsten maatte jeg sige besynderligste er, ifald jeg ellers har forstaaet den rigtig, den, at den gjør Discipelen Arbeidet for let, saasom det ingen Sag er for Discipelen, naar han veed eet anomalt Verbums Tempusformation, da derefter at slutte sig til de øvriges af samme Art. Men det, her dadles, er jo netop en ønskelig Fordeel ved Methododen, at den nemlig gjør Sagen lettere for Discipelen baade at fatte og at huske, medmindre det skulde være en Dyd ved Underviisningen, at gjøre Sagen vanskeligere, og derved spille Ungdommen mere Tid og trætte den ved større Ansirængelse, end nødvendigt er, eller gjøre Alting til et blot mekanisk Hukommelsesværk, hvorom Grindriugen ikke paa nogen anden Maade maatte undersiottes. Jeg kan derfor ikke tillægge den Indvending nogen anden rimelig Mening end den, at Lærlingen, istedetfor noiagtigen at lære de anomale Verbers Tempusdannelse, kunde ved denne Methode forledes til at gjøre sig Tingene alt for let, og kun efter Analogien af de ham bekjendte Verber gjætte sig frem til de øvriges Dannelse, altsaa ingen sikker Kundskab skaffe sig om dem alle. Men deels vil selv dette, som vi daglig see,

ogfaa efter den lexikaliske Opstilling ligesaa ofte blive Tilfældet, og deels ere Analogierne af de anomale Verber ikke allevegne saa fuldkomne, at Discipelen jo alligevel faaer Arbeide nok med at huske de enkelte Afvigelser, disse igjen kunne have fra hinanden indbyrdes, samt hvilke det er, der ere anomale og hvori; til hvilken Kundskab han ved den af mig foretrukne Opstillingsmaade ikke blot lettere men og sikkrere ledes, end ved at lære dem alle uden Orden, til forskjellige Tider og uden at bemærke enten Overeenstemmelsen eller Forskjellighederne imellem de kun isoleret forekommende, Naar han f. Ex. har paa den Maade lært, at *cubo*, *crepo*, *domo*, *sono*, *tono*, *veto* have eensdannet Perf. og Supinum (paa *ui* og *itum*), saa bemærker han sig bedre at *plico* tillige, og *composita* af Udj. paa *plex* altid, have *avi* og *atum*, at *mico* kun har Perf. paa *ui*, men *dimico* gaaer regelmæssigt, at *frico* og *seco* have Supinum paa *ctum*, *juvo* sin egen Dannelsesmaade, *poto* i Sup. ogsaa *potum*, samt *do* og *sto* conjugeres eens, og saaledes vil han faae et tydeligere Begreb om alle Anomala af 1ste Conjugation, end om han skulde lære dem blandede mellem hinanden i alfabetisk Orden, saasom efter *crepo* og *cubo*: *do*, *domo*, *frico*, *juvo* o. s. v., som i deres Anomalier ingen indbyrdes Lighed have. Og saa meget mere med de andre Conjugationer, hvor Antallet er saa meget større.

Noget vigtigere er vel den anden, denne lige modsatte, Indvending, at Opstillingen efter Analogierne gjør det for vanskeligt for Lærlingen, der at finde et i den Autor, han læser, forekommende, ham ubekjendt Verbum, som han vil efterslaae. Det er vel sandt, at han lettere og

mere mechanisk kan finde det i alfabetisk Orden, men allerede derfor turde maaskee den Maade være at foretrække, som foranlediger Discipelen til at bruge mere Eftertanke ved at skulle opsøge Ordet efter Analogien, her ligesaavel som i de andre Punkter af Grammatiken, hvor Underretningen jo ikke kan findes efter Alphabetet. Dog selv uden Hensyn dertil har denne Vanskelighed ikke stort at betyde, da Begynderen jo veiledes af sin Lærer, som baade siger ham det ubekjendte Ord og viser ham, hvor det er at finde, samt gjør ham opmærksom paa dets Analogie med andre lignende Verba og dets enkelte Differentser fra samme, under hvilken Underviisning Discipelen, isald han behøver det til sin paafølgende egne Repetition, kan notere sig Pagina hvortil Ordet staaer. Derved bliver han snart saa bevandret i Bogen, at han uden Veiledning let finder Ordet, som han maatte søge. Ikke at tale om, at han just ved Analogiens Hjælp snart faaer disse Verber i Dret og „bliver fortrolig med dem,“ hvad Recensenten af min græske Grammatik i Maanedskr. for Litt. 16de Bind S. 167 erklærer for vigtigt og nødvendigt. „Dette,“ mener han nu, „opnaaes ikke ved at lade Disciplene lære dem lectieviiis, men ved at holde dem til idelig at efterslaae disse Verber, naar de forekomme,“ hvortil den lexicalske Form skal være „saa at sige,“ (altsaa ikke, afgjort) „den eneste brugelige“; hvorimod Erfaring, idermindste i det græske Sprog, hvor Anomalierne ere de fleste, mangfoldigste og vanskeligste, har lært mig, at Disciplene, naar de blot have læst min lille Elementarbog, allerede kjende de fleste og de meest forekommende, hvorefter man da med Nytte kan lade dem lære lectieviiis, for end mere at ind-

prænte og fuldstændiggjøre sig denne Kundskab, hvortil den lexikaliske Form ikke duer, men den analogiske, saa at sige, er den eneste brugelige. Hvo der vil efterlaae et ham ubekjendt anomalt Verbum, bruger vel overhovedet dertil hellere sit Lexicon, da han foruden den større Næmhed i den Henseende, som det ikke er Grammatikens Dimeed at forskaffe, har den Fordeel, tillige der at kunne see Ordets Bemærkelser, hvorom Grammatiken jo ikke, uden at vore til en alt for uforholdsmæssig Størrelse, kan give nogen tilstrækkelig Kundskab, og som dog er det, Discipelen først og fremmest søger. Eller vil han efterlaae det i Grammatiken og ikke let kunde finde det, da kan jo et Register, saaledes som i min græske Grammatik, øieblikkelig vise ham, paa hvad Side Ordet staaer; thi den Besværlighed, som Rec. finder deri, at han skal laae to Gange op istedetfor een, er dog alt for ubetydelig, til her at komme i Betragtning, ja endog aldeles ingen, naar Discipelen bestandig lader dette Register, som kun er to Blade, ligge opslaaet for sig. Vel mener forommeldte Recensent, at „Opstillingen efter Analogier forudsætter, at Disciplene kjende ikke blot Præsensformen, men ogsaa Formationsmaaden, for at vide, til hvilken Art Verbet henhører; og altsaa tildeels maae kjende iforveien, hvad de skulle efterlaae for at lære“: men Præsensformen maa han jo ligesaa fuldt og endnu mere kjende, naar han skal søge Ordet i den alfabetiske Orden, til hvilken Kundskab han jo, naar der i hans Læsebog forekommer et anomalt Tempus, ingen Veiledning har uden i Analogien, hvorved han derimod let falder paa den; og Formationsmaaden f. Ex. af aoristos 2dus, som den vanskeligste, lærer han jo ved

Reglerne om Temporum Dannelselse, især naar Underviisningen heri ledsages med Analyse af en Mængde Exemppler i en derefter indrettet og Grammatiken Skribt for Skridt følgende Læsebog, saaledes som Jacobs'es eller min 1836 udgivne mindre; thi vil man begynde med en, som strax har alle Tempora imellem hinanden og altsaa forudsætter den hele baade regelmæssige og uregelmæssige Conjugation lært, da maa han jo rigtig nok forvildes imellem den Mængde forskjellige Tempusformer uden at faae Sikkerhed i en eneste, da maa han idelig efterslaae og hans hele Kundskab blive blot Hufommelsesværk, hvori det bliver et Lykketræf, om en eller anden erindret Analogie imellemstunder kan komme ham til Hjælp. Desuden maa han jo ogsaa for at kunne efterslaae alfabetisk „kjende Formationsmaaden,“ for at vide, under hvilket af de anførte Præsentia, han skal søge de forekommende anomale Tempora, medmindre og alle disse, eller idetmindste alle Stammer, hvoraf de ere beriverede, ogsaa skal opstilles i Fortegnelsen, saaledes som fordm af Schrevelius og Heberich, men hvad Schneider kaldte et Lexikons Skamdeel, og som de nyere Lexika vise, meget vel kan undværes. Recensentens to andre Grunde for Nødvendigheden af den lexikalske Form, at den analogiske Orden alligevel maa blive vilkaarlig, hvilket skal gjøre Arbeidet med at opsoge Ordene trættende endog for den, der kjender Formationen, og at eet Ord kan tilhøre flere Formationer, som da krydse hinanden, mener jeg at være de facto gjendrevne ved min nyeste af ham bedømte græske Grammatik. Thi skalde der end forekomme et enkelt Ord, som den, der vil efterslaae det, ikke let kan finde, fordi det kan henføres

under flere Kategorier, af hvilke dog een altid bliver Hovedkategorien, hvorunder det da er anført, da kan jo blot et Blik paa Registeret strax vise ham, hvor det staaer. Og at Ligheden af enkelte Ord, som ikke henhøre under samme Analogie, muligen undertiden kan forvirre Disciplene, bliver ingen Invending mod den analogiske Opstillings Nytte, da dette ligesaa fuldt kan skee under Brugem af den lexikalske, saasom man dog ikke kan forhindre, at Disciplen tænker sig en Analogie, den naturlige Maade, hvorpaa ethvert Sprog læres, og som Børn allerede i Modersmaalet følge; meget mere lærer han netop ved den analogiske Methodes rette Brug at indsee, hvad der er analogt, og hvad ikke, hvilket altsaa netop forebygger manges Forvirring. Endelig er Recensenten ogsaa selv enig med mig i, at begge Opstillingsmaader bør findes i Grammatiken, men vil blot have deres Plads ombyttet, saa at den lexikalske skulde staae udførlig i Bogen, og den analogiske anbringes i Registeret. Men deels begriber jeg ikke, hvorledes dette sidste engang skulde være muligt, da et Register jo maa være alfabetisk, men Analogierne sjelden eller aldrig ligge i Begyndelsesbogstavet; og deels vilde den analogiske Opstilling da reent staae til Overflod og ikke bruges af Noget, naar den ikke var anvendt der, hvor den just behøvedes, for derved efter dens Hensigt at lære Discipelen at kjende og huske den anomale Tempusformation.

Lectienstabel for Roeskilde Kathedralstole i Skoleaaret 1837—1838.

(tilføies her efter Udskilliges Onske.)

	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag	
6—8	4	Relig. R.	Græff R.	Rel. og N.L. R.	Græff R	Religion R.	Græff R.
	3b	Histor. F.	Relig. H.	Historie F.	Religion H.	Historie F.	Religion H.
	3a	Relig. H.	Histor. F.	Religion H.	Historie F.	Religion H.	Historie F.
	2	Latin A.	Latin A.	Latin A.	Latin A.	Latin A.	Latin A.
	1b	Latin W.	Naturh. S.	Latin W.	Naturhist. S.	Latin W.	Naturhist. S.
	1a	Trydfe S.	Latin W.	Trydfe S.	Latin W.	Trydfe S.	Latin W.
10—6	4	Latin R.	Latin R.	Latin R.	Latin R.	Latin R.	Latin R.
	3b	Latin T.	Fransff A.	Latin T.	Latin T.	Fransff A.	Latin T.
	3a	Græff A.	Latin T.	Fransff A.	Græff A.	Latin T.	Græff A.
	2	Histor. F.	Geografie F.	Religion H.	Geografie F.	Historie F.	Religion H.
	1b	Relig. H.	Latin W.	Trydfe B.	Latin W.	Religion H.	Latin W.
	1a	Latin W.	Religion H.	Geografie F.	Trydfe B.	Latin W.	Geografie F.
11—10	4	Arith. H.	Geometrie H.	Hebraiff R.	Arithmetik H.	Geometrie H.	Hebraiff R.
	3b	Græff R.	Latin T.	Hebraiff A.	Græff R.	Latin T.	Hebraiff A.
	3a	Latin T.	Græff R.	Latin W.	Latin W.	Græff R.	Latin T.
	2	Fransff A.	Trydfe B.	Historie F.	Trydfe B.	Fransff A.	Trydfe B.
	1b	Trydfe B.	Historie F.	} Musik	Historie F.	Trydfe B.	Historie F.
1a	Histor. F.	Naturhist. S.	Naturhist. H.		Historie F.	Religion H.	

11—12. Musik og Gymnastik hver 4 Timer ugentlig, efter særskilt Klasseinddeling.

	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag
2-3	4 Historie R.	Historie F.	Geografie F.	Historie F.	Historie F.	Fransø A.
	3b Tydsk B.	Geometrie H.	Lat. Stil T.	Arithmetik H.	Geometrie H.	Geografie F.
	3a Latin W.	Lat. Stil T.	Dansk B.	Lat. Stil T.	Lat. Stil T.	Latin W.
	2 Græsk H.	Latin A.	Græsk H.	Latin W.	Latin A.	Græsk H.
	1b Regn. E.	Latin W.	Latin W.	Regning B.	Latin W.	Regning B.
	1a Regn. S.	Dansk B.	Kalligrafie S.	Regning S.	Dansk B.	Regning S.
3-4	4 Græsk R.	Fransø A.	Latin T.	Latin R.	Fransø A.	Latin T.
	3b Arith. H.	Latin T.	Græsk H.	Lat. Stil T.	Latin T.	Græsk H.
	3a Geogr. F.	Arithm. H.	Tydsk B.	Arithmetik H.	Geografie F.	Fransø A.
	2 Latin W.	Græsk R.	Fransø A.	Regning E.	Græsk R.	Latin W.
	1b Dansk B.	Regning B.	Geografie F.	Kalligrafie F.	Dansk B.	Tydsk B.
	1a Kallig. S.	Regning S.	Latin W.	Dansk B.	Latin W.	Kalligrafie H.
4-5	4 Tydsk R.	Lat. St. bR aT	Græsk R.	Dansk T.	Lat. St. bR aT	Et. extemp. R. T.
	3b Lat. St. T.	Geografie F.	Fransø A.	Dansk W.	Tydsk B.	Dansk W.
	3a Tydsk B.	Fransø A.	Regning E.	Tydsk B.	Arithmetik H.	Dansk B.
	2 Regn. H.	Dansk W.	Kalligrafie F.	Regning H.	Dansk W.	Regning H.
	1b Kallig. F.	Regn. E.	Dansk B.	—	Geografie F.	Kalligrafie F.
	1a Latin W.	—	—	Orthogr. S.	—	—

Bogstavernes Betydning: R. Rector. T. Overlærer Dr. Thorsen. H. Uj. Hansen. A. Uj. Ugerup. F. Uj. Friis. W. Uj. Winther. B. Candidat Broager. E. Tegnelærer Ehlers. S. Lærelærer Holm (hos hvilken 1 a er forenet med den private Forberedelsesklasses).

Den offentlige Examen i Roeskilde Kathedralskole for 1838, hvis mundtlige Prøver Disciplenes Forældre eller Bærger, samt alle Skolens Belyndere herved ærbødigt indbydes til efter Behag at overvære, vil blive afholdt i følgende Orden:

Skriftlige Prøver.

- den 25de Septbr. Form. Kl. 8 Latinſk Stil 4de og Danſk Stil 3de Cl. b.
 Efterm. Kl. 2. Latinſk Stil 3 a og 2 Cl. Danſk Stil 1 b.
 (ſamt Dimittenderne Mathematik.)
- 26de — Form. Danſk Stil 4de 2den og 1ſte Cl. a
 Efterm. Latinſk Stil 3 b. Danſk Stil 3 a. Regning og Geometrie 2 Cl.

Mundtlige Prøver.

- 27de — Kl. 8 Latin 4 Cl. og Arithm. 3 a
 Kl. 10 Danſk 2.
 Kl. 3 Græſk 3 b og Danſk 3 a.
- 28de — Kl. 8 Græſk 3 a og Arithm. 3 b.
 Kl. 3 Græſk 2. Danſk 3 b. Naturh. 1b
- 29de — Kl. 8 Latin 1 b og Naturhiſt. 1 a.
 Kl. 2 Religion 4. Kl. 3 Religion 3 a.
 Kl. 4 Tydſk 3 b.
- 1ſte October. Kl. 8 Latin 3 b og Arithm. 4.
 Kl. 10 Regning 1 b.
 Kl. 3 Latin 3 a Franſk 2, og Geogr. 1a
 (Cæſar)

- den 2den Octbr. Kl. 8 Latin (Nepos) 2 og Geogr. 3 a
 — 11 Tydsk 4. Kl. 8 Dansk 1 b, a.
 Kl. 3 Tydsk 3 a og Geografie 3 b
 — 5 Hebraisk 4. Kl. 3 Regning 1 a
- 3die — Kl. 8 Latin 3 a (Livius) og Geomet. 4
 Kl. 10 Religion 3 b.
 Kl. 3 Latin 1 a. Geogr. 2. Fransk 3 b
- 4de — Kl. 8 Tydsk 1 b. Kl. 8 Geograf. 4
 — 11 Tydsk 1 a. — 10 Religion 2
 Kl. 3 Latin 2 (Cæsar). Geom. 3 a
 og Geografie 1 b.
- 5te — Kl. 8 Græsk 4. Kl. 8 Historie 1 b
 — 10 Geom. 3 b Kl. 10 Historie 1 a
 Kl. 3 Fransk 3 a. Kl. 3 Historie 2
- 6te — Kl. 8 Historie 3 b. Kl. 8 Religion 1 b
 — 10 Historie 3 a. Kl. 10 Relig. 1 a
 Kl. 8 Fransk 4.
 Kl. 3 Tydsk 2. Hebraisk 3 b. Historie 4

Mandag den 15de October Formiddag Kl. 11 be-
 kjendtgjøres Examinens Udfald og foretages Translocationen
 paa sædvanlig Maade.

Til Universitetet dimitteres følgende.

1. Frederik Magnus Sommer, Søn af Hr. Pastor J. G. Sommer, Sognepræst til Tjæreby og Alslynderup ved Frederiksborg.
2. Ludvig Johan Nicolai Krog, Søn af Hr. Pastor A. C. Krog, Sognepræst til Hørslev og Gjenninge ved Roeskilde.
3. Johannes Matthias Dahl, Søn af Hr. Pastor C. N. Dahl, i sin Tid Sognepræst til Hjaltring og Trans i Riber Stift.
4. Severin Carl Olfert Fischer Broberg, Søn af Hr. Cand. Med. J. Broberg, Læge ved Duebrødre Hospital i Roeskilde.
5. Hans Jørgen Jacob Sørensen, Søn af Hr. Provst S. Sørensen, Sognepræst til Snoldelev og Thune ved Roeskilde.
6. Peder Edvard Blume, Søn af Hr. N. Blume Herredsfoged i Ramsøe og Thune Herreder ved Roeskilde.
7. Jens Jensen, Søn af afd. K. Jensen, Betjent ved det kongelige Kunstikammer i Kjøbenhavn.
8. Hans Bernhard Martin Roefod Marcher, Søn af Hr. Doctor Medicinæ S. K. Marcher, praktiserende Læge i Roeskilde.

Roeskilde den 23de Septbr. 1838.

S. R. S. Bloch, Dr.